

ISYYDEN TUNNUSTAMINEN NEUVOLASSA

Terveydenhoitajien kokemuksia uudesta työtehtävästä

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeenlinnan korkeakoulukeskus
Hoitotyön koulutus, terveydenhoitaja & sairaanhoitaja

Kevät, 2019

Meri Niinimäki
Noora Nyman

Hoitotyön koulutus, terveydenhoitaja & sairaanhoitaja
Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

Tekijät	Meri Niinimäki & Noora Nyman	Vuosi 2019
Työn nimi	Isyyden tunnustaminen neuvolassa, terveydenhoitajien kokemuksia uudesta työtehtävästä	
Työn ohjaajat	Paula Hakala & Piiku Pakkanen	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa äitiysneuvolan terveydenhoitajien kokemuksia isyyden tunnustamisesta neuvolassa. Isyyden tunnustamisen vastaanottaminen tuli uutena työtehtävänä neuvolan terveydenhoitajille vuonna 2016. Tavoitteena oli kerätä tietoa terveydenhoitajien kokemuksista, jotta työorganisaatio voisi tarjota terveydenhoitajille heidän tarvitsemaansa tietoa, tukea työtehtävän hoitamista ja mahdollisesti myös kehittää sen sujuvuutta. Työn tilaajana oli Hämeenlinnan kaupunki.

Teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin uutta isyyslakia, isyyden tunnustamista neuvolassa sekä isyyden tukemista ja äitiysneuvolan toimintaa. Opinnäytetyö oli luonteeltaan laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin ryhmämuotoisella teemahaastattelulla. Tiedonantajina toimi viisi kaupungin äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitajaa. Aineisto analysoitiin induktiivista sisällönanalyysia soveltaen. Analyysissa aineistosta nousi kuusi pääluokkaa: ennako-odotukset, koulutus ja perehdytys, kokemukset uuden työtehtävän hoitamisesta, vaikutukset perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön, osaaminen ja lisäkoulutustarve sekä kehittämisehdotukset.

Terveydenhoitajat näkivät tehtävänsiirron aluksi lisätyönä ja olivat huolissaan osaamisestaan ja tehtävän vastuullisuudesta. Isyyden tunnustamisen vastaanottaminen on kuitenkin asettunut hyvin osaksi työtä. Terveydenhoitajien mukaan perheet ovat ottaneet uudistuksen hyvin vastaan ja se on tehnyt asian hoitamisesta perheille helpompaa. Terveydenhoitajat arvioivat osaamisensa tällä hetkellä hyväksi, ja lisäkoulutusta kaivattiin vain muutostilanteissa. Kehittämisehdotuksina esitettiin käytäntöjen yhtenäistämistä, palautteen saamista ja isien huomioimisen lisäämistä. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää neuvolan terveydenhoitajien työn kehittämiseen ja lisäkoulutustarpeen arviointiin.

Avainsanat Isyys, neuvola, terveydenhoitaja, isyyden tunnustaminen

Sivut 57 sivua, joista liitteitä 10 sivua

Degree Programme in Nursing
Hämeenlinna University Center

Authors	Meri Niinimäki, Noora Nyman	Year 2019
Subject	Acknowledgement of Paternity in Maternity Clinic, the Experiences of the Public Health Nurses	
Supervisors	Paula Hakala, Piiku Pakkanen	

ABSTRACT

The purpose of the Bachelor's thesis was to map public health nurses' experiences about the acknowledgement of paternity in maternity clinic. The main aim was to collect the information about the public health nurse's experiences so the organization could offer some further information and support to them and possibly develop the fluency of the task. The thesis was made in cooperation with the city of Hämeenlinna.

The theoretical basis of the thesis consisted of the new paternity law and acknowledgement of paternity in maternity clinic, supporting fatherhood and the activities of the maternity clinic. In the thesis were used qualitative methods. The research data was collected by using thematic group interview. The target group of the thesis was five public health nurses working in the maternity and child health clinic. The data was analyzed retelling an inductive content analysis. Six main categories were found in the data.

The public health nurses thought at first that their workload increases. They also worried about the responsibility the task brings and how they could handle the new work assignment. Now the acknowledgement of paternity has settled in part to their job. According to the public health nurses, families have been pleased with the reform. The public health nurses evaluate that their knowledge is enough now, but they would need further training if there occurred changes. They suggest that the working methods should be more equal, and they wanted to be given more feedback about their working. The public health nurses hope that fathers could be more noticed at maternity clinics. These results can be used to develop public health nurses' working methods and evaluating their need for further training.

Keywords Fatherhood, maternity clinic, public health nurse, acknowledgement of paternity

Pages 57 pages including appendices 10 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	ISYYSLAKI JA ISYYDEN TUNNUSTAMINEN.....	2
2.1	Isyyslain kehitys.....	2
2.2	Uusi isyyslaki 11/2015 ja sen valmistelu	3
2.3	Isyyden tunnustamisprosessi	6
3	ISYYS JA ISYYDEN TUKEMINEN NEUVOLASSA.....	11
3.1	Isyys ja isäksi kasvaminen	11
3.2	Isyyden tukeminen neuvolassa	12
3.3	Isien kokemukset tuen saamisesta	14
4	ÄITIYSNEUVOLATOIMINTA	16
4.1	Äitiysneuvolatoiminnan tavoitteet	16
4.2	Terveystoimittajan työtehtävät äitiysneuvolassa	17
4.3	Keski- ja loppuraskauden aihesisältöjä äitiysneuvolassa	18
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	22
6.1	Tutkimusmenetelmä	22
6.2	Tiedonantajien valinta.....	23
6.3	Aineistonkeruu	23
6.4	Aineiston analysointi.....	25
7	TULOKSET	27
7.1	Terveystoimittajien ennako-odotukset uutta työtehtävää kohtaan	27
7.2	Terveystoimittajien saama koulutus ja perehdytys uuteen työtehtävään	28
7.3	Terveystoimittajien kokemukset uuden työtehtävän hoitamisesta	29
7.4	Uudistuksen vaikutukset perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön	30
7.5	Terveystoimittajien osaaminen ja lisäkoulutuksentarve isyyden tunnustamisen vastaanottamisessa	31
7.6	Kehittämissuositukset	32
8	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	32
8.1	Eettisyyden arviointi.....	33
8.2	Luotettavuuden arviointi	33
8.3	Tiedonhaku.....	36

9	POHDINTA.....	37
9.1	Tulosten tarkastelu.....	37
9.2	Johtopäätökset.....	39
9.3	Opinnäytetyöprosessi	40
9.4	Jatkotutkimusaiheet.....	42
	LÄHTEET	43

Liitteet

Liite 1	Saatekirje
Liite 2	Suostumuslomake
Liite 3	Teemahaastattelurunko
Liite 4	Sisällönanalyysitaulukko

1 JOHDANTO

Vuonna 2016 voimaan tullut uusi isyyslaki toi neuvolatoimintaan uuden toimintamuodon, kun isyyden tunnustaminen neuvolassa ennen lapsen syntymää tuli mahdolliseksi. Lakia valmisteltaessa sen toivottiin tuovan monia hyötyjä niin perheille kuin kunnillekin. Uudistuksen uskottiin lisäävän toiminnan asiakaskeskeisyyttä ja vahvistavan isän roolia ja vanhemmuutta. Kunnan sisällä uudistuksen nähtiin yksinkertaistavan toimintatapoja ja lisäävän sosiaali- ja terveystoimen välistä yhteistyötä. Isyyden tunnustamismenettelyn uudistamisen uskottiin myös tuovan taloudellista hyötyä kunnille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015.)

Isyyden tunnustamisen siirtymisen neuvolaan uskottiin lisäävän ja parantavan yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen välillä. Tämä tavoite on muutenkin tällä hetkellä hyvin ajankohtainen ja merkittävä aihe. Sote-uudistusta suunniteltaessa yhtenä merkittävänä tavoitteena on ollut parantaa alojen välistä yhteistyötä ja palveluiden yhdenmukaisuutta. Toisaalta tulevalla uudistuksella saattaa olla omat vaikutuksensa neuvolan toimintaan ja sitä myöten uuteen isyyden tunnustamisen toimintatapaan. Onkin tärkeää tutkia, miten isyyden tunnustaminen neuvolassa on tähän asti toiminut, jotta toimintaa voidaan tulevaisuudessa kehittää tarvittaessa eteenpäin ja hyväksi todetuista toimintatavoista pitää kiinni.

Uudistukseen ei ole suhtauduttu kuitenkaan aina pelkästään positiivisesti. Lain valmisteluvaiheessa työntekijäpuoli ja terveydenhoitajien ammattijärjestöt ottivat kantaa uudistukseen. Terveystoimintajaliitto nosti esiin huolen resurssien ja osaamisen varmistamisesta. Keskustelua herätti myös uuden peruskoulutuksen ulkopuolisen työtehtävän lisäämisen vaikutus palkkaukseen. (Terveystoimintajaliitto 2015) Tehyn kannan mukaan isyyden tunnustamisen vastaanottaminen on neuvolan terveydenhoitajille ja kätilöille uusi työtehtävä, joka ei kuulu heidän peruskoulutukseensa, joten siitä tulisi maksaa palkan lisää. (Hankonen 2016)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää tilaajana toimivan Hämeenlinnan kaupungin neuvolan terveydenhoitajien kokemuksia isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta osana työtään. Aiheesta on vielä verrattain vähän tutkimustietoa olemassa, joten opinnäytetyön toivotaan tuovan uutta näkökulmaa aiheeseen. Tilaaja toivoo tutkimuksen tulosten avulla voivansa tarjota terveydenhoitajille heidän tarvitsemaansa tietoa ja tukea työtehtävän hoitamiseen ja mahdollisesti myös kehittää työtehtävän sujuvuutta edelleen.

2 ISYYSLAKI JA ISYYDEN TUNNUSTAMINEN

Isyysslain taustalla on ajatus lapsen, mutta myös yhteiskunnan edun turvaamisesta. Isyyden vahvistamisen myötä lapsi liittyy myös isänsä puoleiseen sukuun, oppii tuntemaan taustansa ja saa taloudellista tukea sekä perintöoikeuden. Yhteiskunnan kannalta isyyden vahvistaminen turvaa lapsen kasvua ja kehitystä, vahvistaa tämän turvaverkkoja ja siirtää yhteiskunnan vastuuta lapsesta kauemmas. Isyysslaissa yhteiskunta ottaakin melko vahvan toimijan aseman lapsen isyyden selvittämiseksi ja vahvistamiseksi. (Helin 2016, ss. 22–23) Tässä luvussa käydään läpi isyysslain kehitystä, uuden isyysslain merkittävimmät muutokset sekä sen mahdollistaman ennakkollisen isyyden tunnustamisen käytännön toteutuksen.

2.1 Isyysslain kehitys

Lapsen sukulaisaseman määräytyminen on vaihdellut historian kuluessa. Ennen kristinuskon tuloa Suomeen avioliiton merkitys oli todennäköisesti melko vähäinen ja siten avioliitossa ja avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten asema melko samanlainen. Kristinuskon myötä avioliiton merkitys korostui ja avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset saattoivat jäädä vaille isän ja tämän suvun tuomaa tukea ja taloudellista turvaa. Perintöoikeutta aviottomalla lapsella ei ollut kummankaan vanhemman sukuun. Aviolapsen oikeudet saatettiin kuitenkin myöntää tietyille väliryhmille kuten kihlausaikana tai väkisinmakaamisen kautta alkunsa saaneille lapsille. (Helin 2016, ss. 6–8)

1900-luvulla aviottomien lasten huonoon asemaan alettiin kiinnittää huomiota Suomessa. Vuonna 1922 saatiin aikaan laki avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista, jossa parannettiin lasten oikeutta isältä saatavaan elatukseen sekä säädettiin perimisoikeus äidin puoleiseen sukuun. Isänsä lapsi pystyi perimään vain, jos isä oli tunnustanut lapsen. Kuntiin määrättiin lastenvalvoja valvomaan lasten elatusta. Toisaalta 1920-luvulla aviolasten käsitettä tiukennettiin ja aviolasten ja aviottomien lasten lisäksi luotiin käsitteet laillistetut lapset ja tunnustetut lapset. (Helin 2016, ss. 9–11)

1950-luvulla aviottomien lasten asema nousi jälleen keskusteluun, sillä elatus ei toiminut kovinkaan hyvin laista ja valvonnasta huolimatta. Myös lasten perintöoikeuden puute alettiin nähdä ongelmaksi. Asiaa miettimään asetettu komitea ehdotti isyyden vahvistamista ja täten samoja oikeuksia aviottomille kuin aviolapsillekin mikäli näyttö isyydestä olisi vahva. Sen sijaan näytön ollessa epävarma mies määrättäisiin pelkästään elatusvelvolliseksi. Ehdotusta ei hyväksytty ja asia unohtui taas. (Helin 2016, s. 13)

1970-luvulla tasa-arvotavoitteet ja vähemmistöjen oikeuksien parantamiskyrkimykset nostivat aviottomien lasten aseman jälleen keskiöön ja aloitettiin isyysslain valmistelu. Vuonna 1975 voimaan tulleella lailla haluttiin poistaa eriarvoisuus lapsen syntyperän perusteella. Jaottelusta

aviottomiin ja aviollisiin lapsiin luovuttiin. Mahdollisuus isyyden selvittämiseen ja vahvistamiseen säädettiin yleiseksi ja selvitystehtävä annettiin lastenvalvojille. Isyyden selvittäminen ja tunnustaminen tapahtuivat lapsen syntymän jälkeen. Äidillä säilyi kuitenkin oikeus kieltäytyä isyyden selvittämisestä. Perinnöllisyys-tutkimuksen kehitys antoi oman panoksensa lain tavoitteiden saavuttamiselle, sillä perinnöllisyystutkimuksilla voitiin poisulkea sekä vahvistaa tai heikentää isyysolettamia. (Helin 2016, ss. 14–15)

Isyyslain uudistus tuli jälleen ajankohtaiseksi 2000-luvulla. Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman myötä isyyslain uudistus lähti liikkeelle. Isyyslain uudistamistarpeen taustalla vaikuttivat niin yhteiskunnalliset muutokset kuin juridiset ja tutkimukselliset uudistukset. Vuonna 2012 oikeusministeriö asetti työryhmän valmistelemaan ehdotuksen isyyslain uudistamiseksi ja selvitti isyyden tunnustamisen käytäntöjä muissa Euroopan maissa. Vuonna 2013 työryhmä sai mietintönsä valmiiksi ja ehdotti voimassa olevan isyyslain kumoamista ja korvaamista uudella isyyslailla. Lisäksi ehdotettiin muutoksia muutamiin isyyslakiin liittyviin lakeihin kuten lakiin lapsen elatuksesta sekä lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. (Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, s. 36)

Valmistuneeseen mietintöön pyydettiin lausuntoja asiaan likeisesti liittyviltä tahoilta vuonna 2014. Vastauksensa mietintöön antoivat muun muassa valtion hallintoelimet ja viranomaiset, oikeuslaitokset, maistraatit, terveyden ja hyvinvoinnin laitos, kaupunkien ja kuntien sosiaali- ja terveystoimet sekä useat yhdistykset. Lausunnoissa työryhmän mietintöä kannatettiin suurelta osin, mutta jotkin lausunnon antajat toivoivat siihen pieniä muutoksia. (Salminen 2014, s. 10, ss. 64–65) Työryhmän mietinnön ja lausuntojen pohjalta hallitus teki ehdotuksen eduskunnalle uudeksi isyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Uusi isyyslaki hyväksyttiin yhdellä perintöoikeuteen liittyvällä muutoksella ja siihen liittyvät lait hallituksen esityksen mukaisesti 15.12.2014. (Eduskunnan kirjasto 2015)

2.2 Uusi isyyslaki 11/2015 ja sen valmistelu

Uusi isyyslaki astui voimaan 1.1.2016. Se perustuu pitkälti vuoden 1975 isyyslakiin. Muutoksia on tehty yksityiskohtiin eikä niinkään lain pääperiaatteisiin. (Helin 2016, s. 18) Isyyslain uudistamisen tärkeimpänä syynä oli perherakenteiden muutokset. Avioliiton ulkopuolella syntyvien lasten määrä on merkittävästi lisääntynyt ja nykyään joka kolmas lapsi syntyy avoliitossa. Isyyden tunnustamismenettelyä haluttiin yksinkertaistaa ja helpottaa. (Oikeusministeriö 2014) Isän aseman ja arvostuksen muutos yhteiskunnassa oli yksi osatekijä isyyslain uudistuksen taustalla (Helin 2011, s. 16). Myös isyystutkimusmenetelmien kehittyminen, oikeudenkäyntiä koskevien säännösten muuttuminen sekä Suomen sitoutuminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen vaativat muutoksia lakiin (Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, s. 36).

Isyyslaki säätelee isyyden toteamista, vahvistamista ja kumoamista (IsL 11/2015 § 1). Isyys on yhteiskunnallinen instituutio samoin kuin äitiyskin. Äitiys on kuitenkin eri tavalla varma tosiasia, kun taas isyys on oikeudellinen asia, jota voidaan miettiä lainopillisesti. Isyyslaki on merkittävä säädös, sillä se vaikuttaa siihen, kuinka hyvin lapsen oikeudet toteutuvat. Isyyslain kautta isyyden määrittäminen vaikuttaa lapsen elämään muun muassa huoltajuuden, elatuksen, tapaamisoikeuden sekä perintöoikeuden kannalta (Helin 2016, ss. 1–3, s. 28).

Isyys määrittyy lain nojalla joko suoraan äidin avioliiton kautta tai se vahvistetaan erikseen viranomaisen päätöksellä (Helin 2016, 18). Uudessa isyyslaissa 11/2015 on säilynyt isyysolettama, eli avioliiton aikana syntyneen lapsen isän katsotaan automaattisesti olevan aviomies. Aviomiehen isyys kuitenkin kumoutuu, jos toinen mies on tunnustanut isyytensä ja maistraatti on sen vahvistanut. Tähän tarvitaan äidin ja aviomiehen suostumus tai edellytysten isyyden kumoamiskanteen nostamiseksi tulee täyttyä. (IsL 11/2015)

Jos isyyttä ei todeta avioliiton perusteella, isyys vahvistetaan maistraatin tai tuomioistuimen päätöksellä. Isäksi todetaan tässä tapauksessa se, joka on siittänyt lapsen tai se, jonka siittiöitä on käytetty hedelmöityksessä (esimerkiksi hedelmöityshoidoissa) ja lapsi on tästä saanut alkunsa. (IsL 11/2015) Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isyyden vahvistaminen perustuu pitkälti isyyden tunnustamiseen. Miehen antaman tunnustamislauseman ja lastenvalvojan tekemän selvityksen pohjalta maistraatti vahvistaa isyyden. Jos tunnustamista ei saada tai näyttö isyydestä on epäselvä, voi maistraatin sijaan isyyden vahvistaa tuomioistuin. Isyyden tunnustamisen lisäksi isyyden selvittämiseksi voidaan tarvita laajempia selvityksiä isyydestä ja tarvittaessa suorittaa oikeusgeneettinen tutkimus eli ottaa DNA-näytteet lapsesta ja mahdollisista isäehdokkaista. (Helin 2016, ss. 19–20, ss. 108–114)

Merkittävä muutos uudessa laissa on isyyden tunnustamismenettely selvissä tapauksissa, kuten tulevien vanhempien asuessa avioliitossa. Entinen isyyslaki vaati isyyden tunnustamista lastenvalvojan luona lapsen synnyttyä aina, mikäli lapsi syntyi avioliiton ulkopuolella. Uusi laki mahdollistaa isyyden tunnustamisen äitiysneuvolassa jo ennen lapsen syntymää. (Oikeusministeriö 2014) Lain valmistelussa tähän ratkaisuun päädyttiin, koska äitiysneuvolassa äiti ja usein myös tuleva isä käyvät useampia kertoja raskauden edetessä, jolloin heidät opitaan siellä tuntemaan. Tätä kautta isyyden selvittämiseksi ja sitä varten annettavalle ohjaukselle on hyvät edellytykset. Neuvolassa ei kuitenkaan lähdetä selvittämään epäselviä tai riittäviä tapauksia, vaan näiden selvitys kuuluu edelleen kunnan lastenvalvojalle. (Helin 2016, ss. 60–64; Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, s. 66; Silvola 2015, s. 12)

Neuvolassa isyyden tunnustamisen yhteydessä vanhemmat voivat myös sopia lapsen yhteishuoltajuudesta (Helin 2016, s. 61). Isyyden

tunnustamismenettelyn nykyaikaistaminen säästää vanhempien aikaa ja on vaivattomampaa kuin erikseen lastenvalvojalla käyminen. Jo raskausaikana tehty isyyden tunnustaminen myös vahvistaa tulevan isän vanhemmuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, s. 1)

Lain valmisteluvaiheessa muutoksella oletettiin ja toivottiin olevan myönteinen vaikutus lasten asemaan tunnustuskäytännön yksinkertaistuessa ja näin madaltaessa kynnystä isyyden tunnustamiseen. Toisaalta lakiuudistuksen ajateltiin parantavan tasa-arvoa sen rohkaistessa miehiä osallistumaan enemmän neuvolan toimintaan. Tulevien isien osallistuminen neuvolatoimintaan jo raskausaikana voi helpottaa heidän tuen saantiaan omaan isyyteen kasvamisessa. (Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, ss. 72–77)

Isyyden tunnustamismenettelyn uudistuksen oletettiin vapauttavan lastenvalvojien resursseja vaativimpien tapausten hoitoon, kun suurin osa isyyden tunnustamisista hoituisi neuvolassa. Toisaalta varsinkin alkuvaiheessa epäiltiin, että lastenvalvojaa saattaa työllistää neuvolan terveydenhoitajien ohjaaminen ja tukeminen uuden opettelussa sekä pulmallisten tapausten hoitamisessa. Neuvolan toimintaan lailla odotettiin olevan suuri vaikutus. Terveystenhoitajille isyyden tunnustamisen vastaanottamisen nähtiin olevan merkittävä uusi työtehtävä, jonka hoitaminen vaatisi lisäkoulutusta. Työmäärän oletettiin myös lisääntyvän jonkin verran, vaikka isyyden tunnustamisen nähtiin onnistuvan normaalien raskauden seurantaikäntien yhteydessä. (Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, ss. 72–77)

Lain valmistelun aikana lausuntoja laista antaneet tahot nostivat esiin huolia äitiysneuvolan resurssien riittävydestä. Erityisesti Terveystenhoitajaliitto, Kätilöliitto sekä eräät kaupungit nostivat esille tarpeen resurssien lisäämisestä neuvoloihin uuden työtehtävän myötä. Esiin nostettiin myös huoli neuvolan terveydenhoitajien ja kätilöiden riittämättömästä tietotaidosta ja koulutuksesta isyyden tunnustamiseen liittyen. Työntekijöiden riittävää lisäkoulutusta kannatettiin useissa lausunnoissa. Muutamat lausunnon antajat pohtivat myös, miten isyyden tunnustamisen vastaanottaminen ja tunnustuksen oikeellisuuden punnitseminen tulee vaikuttamaan luottamukselliseen hoitosuhteeseen. (Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, ss. 72–77)

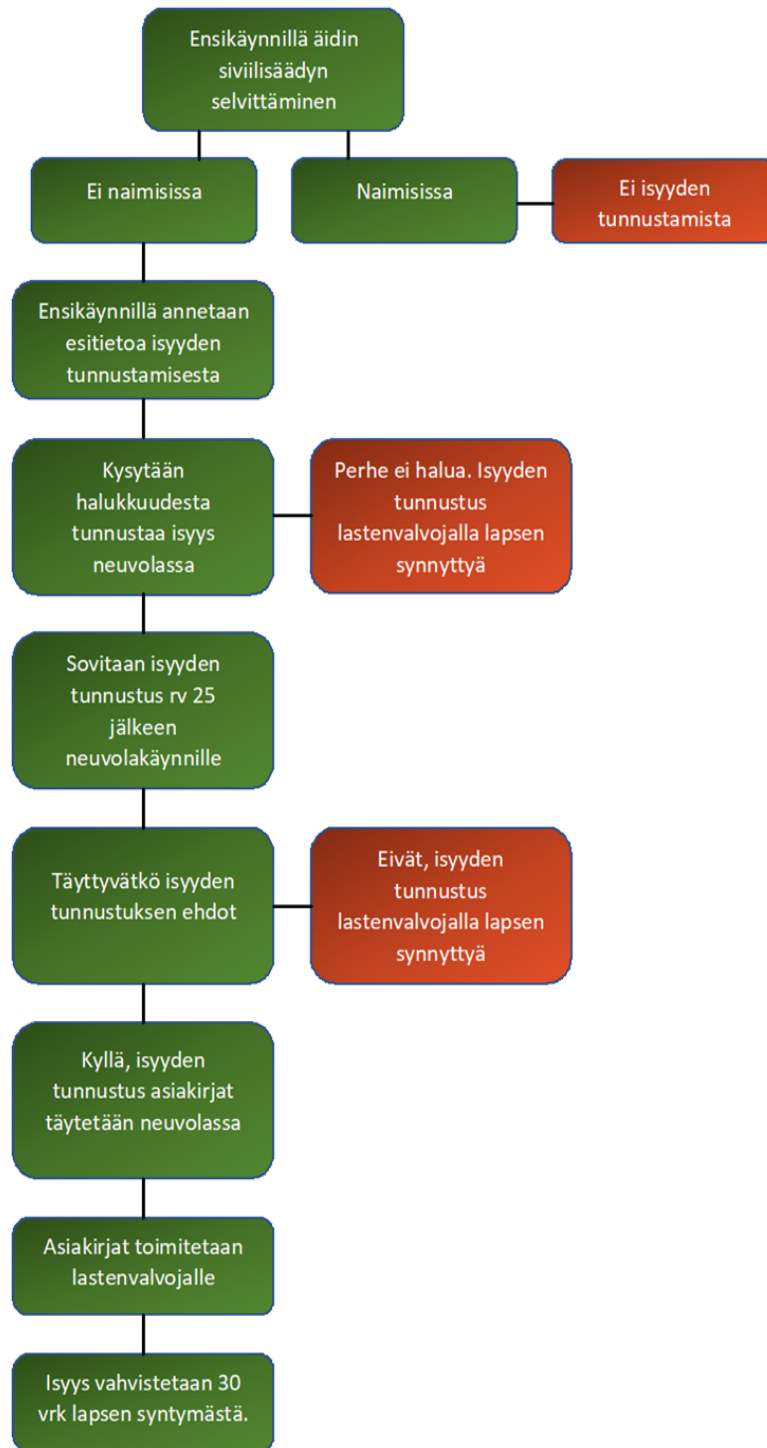
Sosiaali- ja terveysministeriö (2015, s. 3) suositteli lain voimaan tullessa kuntia seuraamaan uuden toimintatavan vakiintumista ja sen edellyttämää työmäärää niin neuvolahenkilökunnalle kuin lastenvalvojillekin. Samalla todettiin, että uusi työtehtävä tulisi ottaa huomioon neuvolan terveydenhoitajien ja kätilöiden henkilöstömitoituksessa. Syksyllä 2015 sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitos järjestivät yhteistyössä koulutusta äitiysneuvolassa toimiville terveydenhoitajille ja kätilöille sekä kunnan sosiaalitoimen lastenvalvojille aiheesta.

Isyyslakia uudistettaessa lakiesityksessä haluttiin pyrkiä myös eroon äidin oikeudesta vastustaa lapsen isän selvittämistä. Vanhassa isyyslaissa äidillä oli oikeus vastustaa isyyden selvittämistä, mikäli kukaan mies ei ilmaissut halukkuuttaan tunnustaa isyyttä. Muutoksella tähän lainkohtaan pyrittiin edistämään lapsen oikeutta tietää biologiset vanhempansa. Päätöksen isyyden selvittämisen keskeyttämisestä voi äidin sijaan tietyissä tapauksissa tehdä isyyttä selvittävä lastenvalvoja. (Oikeusministeriö 2014)

Uuteen isyyslakiin tuli myös muita muutoksia. Esimerkiksi isyyden selvittämisen käyttöala laajennettiin koskemaan kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia entisen 15-vuoden ylärajan sijaan. Lisäksi tuli mahdollisuus isyyden selvittämiseen avioliitossa syntyneen lapsen osalta molempien aviopuolisoiden sitä toivoessa. Tämä selvitys tulee tapahtua kuuden kuukauden sisällä lapsen syntymästä. Uusi isyyslaki mahdollistaa myös kuolleen miehen isyyden vahvistamisen maistraatissa, mikäli isyys selvitys ja oikeusgeneettinen tutkimus osoittavat miehen olevan isä ja miehen oikeuden kantajat suostuvat tähän. Isyyden vahvistaminen takautuvasti tuli myös mahdolliseksi ilman entistä viiden vuoden aikarajausta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, ss. 1–4)

2.3 Isyyden tunnustamisprosessi

Neuvolassa isyyden tunnustamisen vastaanottaa joko terveydenhoitaja tai kätilö. Neuvolalääkäri ei voi vastaanottaa isyyden tunnustusta. Toissijaisesti isyyden tunnustuksen voi raskausaikana tehdä myös lastenvalvojalla. Tällöin äiti tarvitsee mukaansa todistuksen raskaudesta, sillä lastenvalvojalla ei ole käytössään perheen terveystietoja. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016; IsL 11/2015 § 16) Seuraavalle sivulle ovat opinnäytetyön tekijät laatineet kuvan isyyden tunnustamisen etenemisestä neuvolassa. Myöhemmissä kappaleissa käydään tarkemmin läpi prosessia ja sen ehtoja.

Kuva 1. Isyyden tunnustamisen prosessi neuvolassa.

Isyyden tunnustamista varten ei tarvitse varata erillistä vastaanottoaika, vaan se voidaan suorittaa raskauden seurannan määräaikaistarkastuksen yhteydessä. Käynnille olisi hyvä varata noin 30 minuuttia lisäaikaa normaaliikäyntiin verrattuna. Tämä lisääntynyt työajan tarve tulisi ottaa myös huomioon henkilöstöresursseja suunniteltaessa. Suositeltavin aika tunnustamisen vastaanottamiselle on raskausviikon 25 jälkeen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016) Ajankohdan perusteena on varmistuminen raskauden suotuisasta etenemisestä sekä perheen riittävästä tuntemisesta

pidemmän neuvolakontaktin pohjalta. Perheen riittävä tunteminen on merkittävä tekijä, jolla voidaan edistää ennakkotunnustamisen oikeellisuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, s. 3; Helin 2016, s. 63)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos selvitti vuoden 2017 aikana tehtyjen isyydentunnustusten määrää ja tapaa tilastoraportissaan. Raportista selviää, että isyytlain muutoksen myötä isyyden tunnustuksista 78 prosenttia tehtiin neuvolassa ennen lapsen syntymää. Yhteensä ennakkollisia isyyden tunnustamisia tehtiin 17 023 ja vain 11 niistä peruutettiin tai kiistettiin lapsen syntymän jälkeen. Isyyden tunnustuksista 22 prosenttia tehtiin lapsen syntymän jälkeen lastenvalvojalla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018a) Isyytlain uudistamistyöryhmä oli arvioinut ennen lain voimaantuloa noin 70–80 prosentin isyyden tunnustuksista toteutuvan uudistuksen jälkeen neuvolassa ennen lapsen syntymää. Tämä näyttää nyt toteutuneen oletustusti. (Isyytlain uudistamistyöryhmä 2013, 73)

Ennen isyyden tunnustamista äidille ja isyyden tunnustavalle miehelle tulee kertoa huolellisesti isyyden tunnustamisen sekä vahvistamisen merkitys ja oikeusvaikutukset, jotka käyvät ilmi myös tunnustamisasiakirjassa. Molempien osapuolten tulee myös ymmärtää, että isyyden tunnustamisessa ja sen hyväksymisessä tulee pysyä totuudessa. Äiti ei taten voi hyväksyä isyyden tunnustusta, jos ei ole varma isyydestä eikä mies tunnustaa isyyttä, mikäli epäilee isyyttään. Tunnustuksen vastaanottajan tulee saada varmuus siitä, että käsitellyt asiat on ymmärretty. Jos herää epäily, ettei äiti tai tunnustaja ole esimerkiksi mielentilansa tai kielivaikeuksien takia ymmärtänyt kaikkea, ei isyyden tunnustusta voida vastaanottaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016)

Isyyden tunnustamisen mahdollisuus olisikin hyvä ottaa puheeksi jo alkuraskauden neuvolakäynneillä, jotta tulevilla vanhemmillä on aikaa tutustua aiheeseen ja miettiä sitä. Jo ensimmäisellä neuvolakäynnillä kysytään äidin siviilisäätyä osana perhetilanteen kartoittamista (Kuva 1). Mikäli äiti ei ole naimisissa raskauden alkaessa, saattaa isyyden tunnustaminen neuvolassa koskettaa häntä. Neuvolassa jaettavan Meille tulee vauva -oppaan avulla, perheille annetaan perustietoa isyyden tunnustamisesta neuvolassa. Opas on saatavissa suomen kielen lisäksi ruotsin, englannin, venäjän ja somalin kielellä. Myöhemmillä käynneillä keskiraskauden vaiheessa perheeltä voidaan tiedustella halukkuutta isyyden tunnustamiseen raskausaikana neuvolassa. Tässä yhteydessä käydään läpi isyyden tunnustamisen merkitystä, oikeusvaikutuksia sekä ehdot isyyden tunnustamiselle neuvolassa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b)

Odottavalle perheelle tulee myös kertoa, että he voivat halutessaan edelleen hoitaa isyyden tunnustamisen vasta lapsen syntymän jälkeen. Heille tulee myös kertoa, ettei tunnustuksen ajankohdalla ole vaikutusta sen oikeusvaikutuksiin eikä tunnustamiselle ole olemassa aikarajaa. Syntymän jälkeen isyyden tunnustaminen tapahtuu toimivaltaisen

sosiaaliviranomaisen luona. Tyypillisimmin isyyden tunnustuksen vastaanottaa näissä tapauksissa kunnan lastenvalvoja. (Helin 2016, s. 77)

Neuvolassa isyyden tunnustaminen on mahdollista, mikäli lapsen biologinen isä on selvä kaikille tunnustamiseen osallistuville osapuolille. Mikäli äiti, mies tai tunnustuksen vastaanottava terveydenhoitaja tai kätilö eivät ole varmoja isyydestä, ei tunnustusta oteta vastaan raskausaikana eikä tunnustusasiakirjoja täytetä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016) Jos tunnustuksen vastaanottaja epäilee tunnustajan isyyttä esimerkiksi äidin ristiriitaisten kertomusten vuoksi tai tunnustajan tultua mukaan odotukseen ja äitiysneuvolaan vasta hyvin myöhäisessä vaiheessa raskautta, tulee vastaanottajan kieltäytyä tunnustuksen vastaanottamisesta. Äidin tulee myös hyväksyä isyyden tunnustaminen, jotta se voidaan ottaa vastaan raskausaikana neuvolassa. Mikäli äiti ei hyväksy isyydentunnustusta, voidaan isyys selvittää vasta lapsen synnyttyä lastenvalvojan tai muun viranomaisen luona. (Helin, 2016, s. 66)

Isyyden tunnustusta neuvolassa vastaanottaessaan terveydenhoitajan tai kätilön tulee saada varmuus äidin ja tunnustajan henkilöllisyyksistä asianmukaisista voimassa olevista henkilöllisyysasiakirjoista. Hyväksyttäviä henkilöllisyysasiakirjoja ovat kaikkien maiden passit, Suomen valtion viranomaisten myöntämä muukalaispassi, Suomen valtion viranomaisen myöntämä pakolaisen matkustusasiakirja, ETA-maiden, San Marinon tai Sveitsin viranomaisen myöntämä henkilökortti tai Suomen valtion viranomaisen 1.1.1990 jälkeen myöntämä ajokortti. Mikäli hyväksytyn asiakirjan on myöntänyt vieraan valtion viranomainen, otetaan siitä kopio, joka toimitetaan tunnistamisasiakirjan mukana lastenvalvojalle. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016)

Jos kaikki ehdot täyttyvät ja tunnustus voidaan vastaanottaa neuvolassa, kirjataan asiakirjaan ylös äidin ja tunnustajan nimet ja henkilötiedot. Lisäksi tulee kirjata myös, käytettiinkö tilaisuudessa tulkkia. Laaditun asiakirjan allekirjoittavat saman vastaanottokäynnin aikana äiti, tunnustaja sekä tunnustuksen vastaanottanut työntekijä. Allekirjoituksia ei voi lisätä enää myöhemmin toisella käynnillä, vaan kaikkien on oltava samanaikaisesti paikalla allekirjoittamassa asiakirjaa. Vaikka kyseessä olisi monikkoraskaus täytetään vain yksi isyydentunnustusasiakirja, joka kattaa kaikki syntyvät lapset. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016)

Asiakirjasta otetaan kopiot äidille, isyyden tunnustajalle sekä yksi tallennettavaksi potilashallinnon rekisteriin. Alkuperäinen allekirjoitettu asiakirja toimitetaan mahdollisine liitteineen edelleen asiaa hoitavalle lastenvalvojalle (Kuva 1). Isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta neuvolassa tai siitä kieltäytymisestä tehdään lyhyt kirjaus potilaskertomukseen ja tunnustamisen vastaanottaminen tilastoidaan perusterveydenhuollon avohoidon ilmoitusjärjestelmään. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016)

Isyyden tunnustuksen yhteydessä käydään myös läpi prosessin eteneminen. Perheelle tulee kertoa, että isyyden tunnustus ei tule heti voimaan, vaan lapsen synnyttyä elävänä, asiaa käsittelevä lastenvalvoja tarkastaa äidin siviilisäädyn ja järjestää tarvittaessa kuulemiset. Äidillä, tunnustuksen antajalla sekä itseään isänä pitävällä toisella miehellä on mahdollisuus 30 vuorokauden kuluessa lapsen syntymästä kiistää tai peruuttaa tunnustaminen. Mikäli tällaista ilmoitusta ei kirjallisena lastenvalvojalle toimiteta ja kaikki muut asetetut ehdot täyttyvät, toimittaa lastenvalvoja asiakirjan edelleen maistraattiin. Maistraatti tekee asiakirjat saatuaan päätöksen isyyden vahvistamisesta, mikäli ei ole syytä epäillä tunnustajan isyyttä. Maistraatti toimittaa päätöksestään ilmoituksen äidille, isälle ja lastenvalvojalle. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016) Vanhempien ei siis tarvitse enää lapsen synnyttyä tehdä mitään isyyden vahvistamiseksi, vaan viranomaiset hoitavat tarvittavat asiat ennakkollisen tunnustuksen pohjalta (Kuva 1). (Helin 2016, s. 62)

Samalla käynnillä isyyden tunnustamisen kanssa voidaan tehdä myös lapsen yhteishuoltosopimus. Yhteishuoltosopimuksella äiti ja isyyden tunnustaja sopivat lapsen huollon kuuluvan yhteisesti molemmille vanhemmille. Yhteishuoltosopimuksessa kuvataan pääkohdat lapsen huoltoa koskevista asioista ja ne tulee käydä sopimuksen teon yhteydessä läpi. Sopimuksen allekirjoittavat äiti, isyyden tunnustaja sekä tunnustuksen vastaanottanut työntekijä. Alkuperäinen sopimusasiakirja lähetetään isyyden tunnustusasiakirjan mukana lastenvalvojalle ja siitä otetaan kopiot samaan tapaan kuin isyydentunnustusasiakirjasta. Yhteishuoltosopimuksesta tehdään vielä lyhyt merkintä potilaskertomukseen. (Lapsen huoltolaki 361/1983 § 8a; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016)

Lapsen syntyessä avioliiton ulkopuolella, on äiti automaattisesti lapsen yksinhuoltaja, kunnes isyys on vahvistettu. Isyyden vahvistamisen jälkeen sosiaalilautakunta vahvistaa ennen lapsen syntymää laaditun yhteishuoltosopimuksen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.) Mikäli isyyttä ei syntymän jälkeen vahvisteta, ei myöskään yhteishuoltosopimus tule voimaan. Kumpi vain sopimuksen osapuolista voi myös ennen sopimuksen vahvistamista ilmoittaa lastenvalvojalle, ettei halua pitäytyä sopimuksessa. Tällöin sopimusta ei vahvisteta ja lapsi jää yksinhuoltoon, kunnes toisin sovitaan. (Helin 2016, ss. 75—76)

Jos vanhemmat eivät asu yhdessä, voivat he laatia sopimuksen lapsen asumisesta, elatuksesta ja tapaamisoikeudesta vasta lapsen syntymän jälkeen lastenvalvojalla. Tätä sopimusta ei voida tehdä ennen lapsen syntymää eikä sitä voi myöskään laatia neuvolassa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016)

3 ISYYS JA ISYYDEN TUKEMINEN NEUVOLASSA

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään isyyttä, isyyteen kasvua ja neuvolan keinoja sen tukemiseen. Isyyden tunnustamisen siirtyessä neuvolaan, voi se mahdollisesti vaikuttaa positiivisesti isien kanssa tehtävään työhön sekä isien vanhemmuuden vahvistumiseen. Jo ennen lapsen syntymää tehtävän isyyden tunnustamisen on toivottu vaikuttavan positiivisesti isien neuvolan toimintaan osallistumiseen ja näin tarjoavan edellytyksiä isän ja isäksi kasvamisen tukemiseen (Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, ss. 72–77).

3.1 Isyys ja isäksi kasvaminen

Jokainen vanhempi tarvitsee tukea vanhemmuuteen kasvamisessa ja siinä toimimisessa sekä lapsen kasvattamisessa. Vanhempien mielenterveys ja pystyvyyden tunteet lapsen varhaisvaiheessa vaikuttavat lapsen sosiaaliseen, kognitiiviseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Miehen vanhemmuuteen kasvamisen prosessi on erilainen kuin naisella. Yhtenä suurimmista haasteita on raskaus- ja vauva-aikana jonkinlaisen ulkopuolisuuden sietäminen. Isyyteen sitoutuminen vaikuttaa mieheen itseensä sekä myös parisuhteeseen. Kun isän ja lapsen välillä on emotionaalisen läheisyyden tunnetta, edistää se sekä isä-lapsi-suhdetta että parisuhteen hyvinvointia (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, ss. 32–34)

Isän odotus etenee usein vaiheittain sen mukaan, miten raskaus etenee ja näkyy. Tiedostusvaiheessa, kun raskaus on varmistunut, isän tunteet voivat olla melko kirjavina. Kun raskaus alkaa fyysisesti näkymään, alkaa pysähdysvaihe, jolloin mies pohtii paljon omia lapsuusaikojaan ja vanhempiaan. Riippuen siitä, ovatko muistot positiivisia vai negatiivisia, voivat ne joko vahvistaa tulevaa vanhemmuutta tai etäännyttää isää perheestä. Lähempänä synnytystä kiinnostus isyyteen kasvaa. Tuleva isä osallistuu valmisteluihin uutta tulokasta varten ja valmistautuu vastasyntyneen hoivaamiseen. (Punamäki 2011, ss. 98–99)

Tietoisuus lapsesta ja vanhemmuudesta syntyy, kun saadaan tietää raskaudesta. Uuden roolin omaksuminen voi olla hidas prosessi. Kiintymyssuhteen luominen lapseen on tärkeää jo sikiövaiheessa. Isällä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi lapsen koskettamista vatsan läpi tai sydänäänien kuunteleminen. Isillä mielikuvat lapsesta alkavat kehittyä usein vasta loppuraskauden aikana. Useat isät kokevat lapsen kuvittelemisen vaikeaksi ja heillä mielikuvat lapsesta liittyvätkin usein jo leikki-ikäiseen lapseen, toisin kuin äideillä taas vastasyntyneeseen. (Punamäki 2011, s. 99)

Isyys on muutoksessa ja monet uudet isät kokevatkin, etteivät voi juurikaan ottaa mallia isyyteensä omilta isiltään. He joutuvat kehittämään oman tapansa olla isä omien mielikuviansa ja ympäristön luomien odotusten pohjalta. (Eydal & Rostgaard 2016, s. 1) Sitoutunut isyys ja jaettu

vanhemmuus ovat nykyisyyteen liitettäviä termejä ja osa vanhemmuuden ihanteita tänä päivänä. Nykyisät ovat vahvasti sitoutuneita lapsiinsa ja kantavat heistä vastuuta. Sitoutumista ja vastuun kantoa osoittavat kiintymyssuhde lapseen tai lapsiin sekä vastuun kantaminen kasvatuksesta ja taloudellisesta turvasta. (Mykkänen & Eerola 2013, s. 17)

Isän sitoutuneisuus edistää koko perheen hyvinvointia tukemalla lasten kasvua ja kehitystä ja lujittamalla parisuhdetta. Sitoutuneen isyyden voidaan nähdä myös parantavan miesten itsensä hyvinvointia. Toisaalta isien sitoutuminen isyyteen on yhteiskunnankin etu. Tänä päivänäkin isyyteen sitoutuminen ei kuitenkaan ole itsestään selvää vaan siihen vaikuttavat niin isän omat halut, kyvyt ja valinnat kuin toisaalta isän suhde lapsen toiseen vanhempaan ja tämän antama tila ja mahdollisuus sitoutua. Myös yhteiskunnan ja ympäristön asenteet vaikuttavat. Hoivaamista ja osallistumista kannattava näkemys isyydestä auttaa uusia isejä sitoutumaan isyyteensä. (Mykkänen & Eerola, 2014, ss. 49–50) Tässä kohtaa esimerkiksi neuvolalla on hyvä mahdollisuus vaikuttaa tulevien isien käsityksiin ja asenteisiin isyyttä kohtaan.

3.2 Isyyden tukeminen neuvolassa

Neuvolan toiminnan tarkoitus on lasten fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen. Äitiysneuvolan tulee auttaa vanhempia valmistautumaan tulevaan vanhemmuuteen ja sopeutumaan sen mukanaan tuomiin muutoksiin. Neuvolassa tulisi tukea myös odottavan parin parisuhdetta ja isän oman roolin löytämistä. Myös tulevien vanhempien elintapojen ohjaaminen terveelliseen suuntaan on osa neuvolan tavoitteita. Tämän tuen lisäksi äitiysneuvolan tulee tietenkin myös seurata raskauden kulkua, äidin ja syntyvän vauvan terveydentilaa ja reagoida mahdollisiin riskeihin ja poikkeamiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, s. 13)

Äitiysneuvolassa huomio kohdistuu vahvasti äitiin ja sikiön hyvinvointiin. On kuitenkin muistettava, että toisen vanhemman osallistumisella ja läsnäololla on merkittävä positiivinen vaikutus perheen hyvinvoinnille. Toisaalta erityisesti ensimmäistä lasta odottavissa perheissä tuleva isä voi kaivata erityistä rohkaisua ja kannustusta. Neuvolan terveydenhoitajan tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että kaikki perheenjäsenet voivat osallistua äitiysneuvola käynteihin, kokevat olevansa tervetulleita ja kaikkia huomioidaan tasapuolisesti ja yksilöllisesti. (Hakulinen, Onwen-Huma, Pulkkinen, Sandt & Varsa 2017, s. 19)

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt vuonna 2008 selvityksen isyyden tukemisesta neuvolassa. Selvityksen mukaan isien käynnit neuvolassa ovat lisääntyneet, mutta kutsu lähetetään useimmiten äidin kautta. On erittäin tärkeää isyyden ja koko perheenkin tukemisen kannalta, että terveydenhoitajat pyrkisivät järjestämään synnytyksen jälkeisen kotikäynnin niin, että isä olisi paikalla. Lisäksi perhevalmennuksissa isiä nähdään useammin,

mutta vain harvoin heille järjestetään omaa käyntiä neuvolassa. Isien omat perhevalmennukset olisivat oiva tapa tavoittaa isiä, mutta hyvin harvassa neuvolassa sellaisia järjestetään. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, ss. 47–48)

Vanhemmuuden tukemisessa avainasemassa on hyvä dialoginen vuorovaikutus terveydenhoitajan ja vanhempien välillä. Raskauden aikana vanhempien ja lapsen välistä myönteisen vuorovaikutuksen kehittymistä ja sujumista voidaan edistää käyttämällä varhaista vuorovaikutusta tukevaa haastattelua (VaVu). Sen tarkoituksena on tukea keskustelua ja erityisesti herättää vanhemmat pohtimaan asiaa. VaVu-haastattelun avulla voidaan muun muassa tukea ja vahvistaa vanhempien reflektiivistä kykyä, eli kykyä ymmärtää lapsen käyttäytymisen taustalla olevaa kokemusta ja tunnetta ja näin ollen vastaamaan myös lapsen tarpeisiin. Haastattelu suositellaan tehtäväksi raskauden viimeisen kolmanneksen aikana. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, ss. 33–35)

Äitiysneuvolassa laajaan terveystarkastukseen toivotaan paikalle äidin lisäksi isä ja mahdollisesti muukin perhe. Odotusajan laajassa terveystarkastuksessa tarkastellaan äidin ja sikiön terveyden lisäksi koko perheen elämäntilannetta ja hyvinvointia. Vanhempien kanssa keskustellaan muun muassa terveystottumuksista sekä vanhempien keskinäisestä suhteesta ja seksuaalisuudesta. Lisäksi äidin ja isän kanssa pohditaan vanhemmuuteen kohdistuvia odotuksia ja mielikuvia kohtuvauvasta. Tämä edistää vanhempien ja vauvan välistä varhaisen vuorovaikutuksen keittymistä ja hyvän kiintymyssuhteen syntymistä. (Hakulinen-Viitanen, Hietanen-Peltola, Hastrup, Wallin & Pelkonen 2012, ss. 52–53)

Isyyden tukemiseksi isien kanssa läpikäytäviä sisältöjä ovat useimmiten vanhemmuuteen liittyvät asiat, isän suhde lapseen, isän rooli perheen arjessa, synnytys, parisuhde ja seksuaalisuus sekä perhevapaamahdollisuudet (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, s. 29). Perheenjäsenet tulisi huomioida neuvolassa tasavertaisesti. Yksinkertaisillakin asioilla voi parantaa tasa-arvoista kohtaamista. Kannattaa kiinnittää pieniinkin asioihin huomiota, kuten siihen, miten asiakkaille puhutaan ja kenelle puhe kohdistetaan. Perheiden kanssa työskentelevien olisi hyvä pohtia, onko heillä itsellään joitakin tiettyjä olettamuksia esimerkiksi sukupuolien roolijaosta, joka vaikuttaa omaan työskentelyyn. Tietynlaiset kysymykset saatetaan kohdistaa äidille, koska hänen oletetaan olevan ensisijainen vastuullinen huoltaja. (Hakulinen ym. 2017, s. 22)

Isyyttä voidaan tukea raskauden aikaisella ohjauksella. Esimerkiksi ihokontaktin merkityksestä lapselle myös isän kanssa, ei vain äidin kanssa on tärkeää kertoa, sillä se tukee isän ja lapsen välisen kiintymyssuhteen syntymistä. Isät hyötyvät myös vertaisryhmistä, sillä saattaa olla helpompaa keskustella omista tuntemuksistaan ja kokemuksistaan oman sukupuolen edustajien kesken. Käytännön taitojen, kuten lapsen käsittelyn ja vaipanvaihdon, opettaminen ja ohjaaminen isille luo heille itseluottamuksen

tunnetta ja varmuutta vauvan kanssa pärjäämiseen ja näin he myös osallistuvat aktiivisemmin vauvan hoitamiseen. (Campbell, Sponsler, Weatherspoon & Weatherspoon 2015)

Kolmannen sektorin toimijoiden, kuten järjestöjen, kautta saa myös tukea ja apua, ja terveydenhoitaja voikin ohjata näihin perheitä ja isiä tarpeen mukaan (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 35). Neuvoloissa tehdäänkin sosiaali- ja terveysministeriön (2008, ss. 33–34) selvityksen mukaan melko paljon yhteistyötä järjestöjen kanssa isien tukemiseksi. Noin puolet kyselyyn vastanneista terveydenhoitajista teki yhteistyötä jonkin järjestön kanssa parantaakseen isien saamaa tukea. Muita yhteistyötahoja olivat perheneuvolat sekä seurakunnat. Terveydenhoitajien lisäksi isien tukemiseen neuvolassa osallistuvat myös muut ammattiryhmät kuten psykologit, neuvolalääkärit ja perhetyöntekijät.

Isällä on tärkeä rooli myös imetyksessä. Kaikkien vauvan hoitoon osallistuvien, eli myös siis isien, on tärkeää saada ajantasaista tietoa vauvan ruokintaan liittyen. Isä on hyvä ottaa mukaan imetysohjaukseen jo raskausaikana. Imetykokemus on onnistuneempi, kun isä antaa tukeaan imettävälle äidille ja hoitaa muita perheen arkiaskareita. (World Health Organization & UNICEF 2003, s. 12, s. 22) Erityisesti imetyksen ongelmatilanteissa isän rooli korostuu. Tuen lisäksi isä voi hankkia äidille apua ja tietoa aiheesta. (Koskinen 2008, s. 98)

Neuvolassa on hyvä kannustaa isää olemaan mukana imetyksessä ja vauvan hoidossa. Isän tehtävänä voi olla vauvan hoivaaminen muilla tavoin sekä vastuunottaminen kotitöistä ja muiden lasten hoitamisesta. Muita konkreettisia neuvoja isälle annettavaksi on huolehtia äidin hyvinvoinnista, riittävästä levosta ja ravinnosta sekä rauhallisen ympäristön luominen. Isän asenteilla on myös merkitystä imetyksen onnistumiseen, joten imetysohjaus ja imetykseen kannustaminen tulisi kohdistaa molemmille vanhemmille äitiys- ja lastenneuvolassa, kotikäynneillä ja perhevalmennuksessa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015; Hakulinen, Bildjuschkin & Otronen 2017, s. 64)

3.3 Isien kokemukset tuen saamisesta

Vuonna 2004 tehdyssä tutkimuksessa vanhempien tyytyväisyydestä neuvolan toimintaan, selvisi, että neuvola tarjosi perhekeskeistä palvelua hyvin pienelle osalle vastaajista. (Viljamaa 2003, s. 77) Ensikertaa isäksi tulevat miehet odottavat neuvolan terveydenhoitajalta tietotukea ja käytännön neuvoja, kun taas odotettaessa toista tai useampaa lasta, isien tuen tarve liittyy enemmän oman itsensä pohtimiseen (Viljamaa 2003, s. 86, s. 92).

Viljamaan tutkimuksessa (2003, s. 85) huomattiin, että isät olivat äitejä tyytymättömämpiä terveydenhoitajan vastaanottojen saatavuuteen. Sama ilmenee Lähteenmäen ja Neitolan (2014, s. 72) tutkimuksessa. Isät, jotka

ovat työelämän ulkopuolella, kokevat neuvolan järjestämisen isille suunnatun toiminnan riittäväksi, kun taas työssäkäyvien isien on hankala saada järjestettyä aikaa neuvolakäynneille, sillä tapaamiset ovat usein järjestetty virka-ajalle. Työelämästä kaivataan joustavuutta sekä isämyönteisempää ja vanhemmuutta tukevaa kulttuuria. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen (2008, ss. 26–27) mukaan isien osallistumisen kannalta olisi tärkeää pyrkiä järjestämään neuvolaan myös iltavastaanottoja isien osallistumisen helpottamiseksi. Iltavastaanottoja eivät kuitenkaan kovin monet neuvolat ainakaan vielä tarjoa.

Ruotsissa toteutetussa tutkimuksessa kävi ilmi, että ensikertaa isäksi tulevat miehet eivät olleet täysin valmistuneita lapsen syntymän mukanaan tuomiin muutoksiin. Raskauden aikaisessa hoidossa ja ohjauksessa oli keskitytty pääasiassa äitiin ja tulevaan synnytykseen ja vähemmän isään ja tämän tuntemuksiin. Isät olisivat kaivanneet enemmän tietoa synnytyksen jälkeisestä ajasta valmistautuakseen tulevaan. Osin tämä voi selittyä myös sillä, etteivät isät ole pystyneet ottamaan kunnolla tietoa vastaan, koska ovat keskittyneet valmistautumaan synnytykseen. Mitä realistisemmat odotukset isällä on vauvaperheen arjesta, sitä todennäköisimmin hän osallistuu siihen aktiivisesti. (Fägerskiöld 2008, s. 68) Perheen hyvinvoinnin ja isäsuhteen kehittymisen kannalta olisikin tärkeää panostaa jo raskausaikana isien tukemiseen ja tiedon jakamiseen.

Isille tärkein tuki lapsiperheen arjessa ja vanhemmuudessa on lähiverkosto, johon kuuluu yleensä omat vanhemmat, sukulaiset ja ystävät. Virallinen tuki eli esimerkiksi neuvola on merkitykseltään vähäisempi, etenkin ensisijaisena tuen lähteenä. Tästä huolimatta isiä on erilaisia ja osa kokee tarvitsevänsä enemmän tukea ja hakevatkin sitä aktiivisesti, kun taas osa ei koe tarvitsevänsä lainkaan tukea virallisilta tahoilta. Osa isistä taas kokee tarvitsevänsä tukea, mutta ei sitä saa, ja heille olisikin erittäin tärkeää tarjota ja kehittää erilaisia tuen muotoja. (Lähtenmäki & Neitola 2014, s. 74)

Lähtenmäki ja Neitola (2014, ss. 71–72) kertovat haastatelleensa isiä heidän tukiverkostoistaan. Lähes puolet haastatelluista isistä pitää tärkeänä, että neuvolan lisäksi saatavilla on myös muuta tukea kuten esimerkiksi järjestöjen kautta saatavaa vertaistoimintaa. Yli puolet isistä koki toiminnan vaikeasti saatavaksi; ne isät, jotka eivät ole aktiivisia ja innokkaita etsimään tällaista toimintaa, jäävät helposti ulkopuolelle. Isille suunnattua toimintaa tarvittaisiin lisää ja sitä pitäisi kehittää. On paljon sellaisiakin isiä, jotka kokevat, etteivät tarvitse tukea, vaan arjesta halutaan selvitä ilman ulkopuolista apua. Toisaalta myös osa isistä kokee, että ei ole ketään kenen puoleen kääntyä, jos ilmeni huolta esimerkiksi vanhemmuuteen liittyen. Vaille tukea koettiin jäävän myös esimerkiksi lapsen sairastapauksissa tai lasten hoito- tai kasvatustapauksissa.

Laanterän väitöskirjaansa (2011, s. 94) tekemässä tutkimuksessa imeytsohjauksesta äitiyshuollossa tulee esille, että isät tarvitsevat tietoa, miten tukea äitiä imetyksessä. Ensimmäistä lastaan odottaville perheille imeytsohjauksessa olisi hyvä tulla esille kuinka tärkeää on, että molemmat vanhemmat huolehtisivat vauvan syömisestä. Perheen kanssa voidaan keskustella esimerkiksi siitä, miten isä voi parhaiten tukea imetystä ja kuinka selvitä mahdollisesti ilmenevistä imetysohjauksista.

4 ÄITIYSNEUVOLATOIMINTA

Äitiysneuvolalla on tärkeitä tehtäviä ja vastuita odottavan äidin ja sikiön terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Isyyden tunnustamisen siirryttyä neuvolaan, terveydenhoitaja saa yhden työtehtävän lisää, mikä vaatii lisää resursseja, kuten aikaa ja koulutusta. Tässä luvussa kerrotaan äitiysneuvolan perustehtävistä ja tavoitteista sekä keskiraskauden aikaisten äitiysneuvolakäyntien sisällöstä, jotta äitiysneuvolan terveydenhoitajan kokonaistyönkuva selkeytyy.

4.1 Äitiysneuvolatoiminnan tavoitteet

Terveydenhuoltolaissa (1326/2010 §15) määritellään kunnan vastuuksi järjestää neuvolapalvelut odottavien ja alle kouluikäisten lasten perheille. Äitiysneuvolassa seurataan ja edistetään sikiön tervettä kasvua ja kehitystä sekä raskaana olevan ja synnyttäneen naisen terveyttä ja hyvinvointia. Seuranta tapahtuu määräaikaisten tarkastuksien huomioiden yksilölliset tarpeet. Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) määrittelee, että nämä neuvolan seurannat ja tarkastukset voi suorittaa joko terveydenhoitaja, kätilö tai lääkäri sekä laajassa terveystarkastuksessa lääkäri yhdessä terveydenhoitajan tai kätilön kanssa. Kätilö voi tehdä neuvolassa koulutuksensa perusteella raskaana olevan naisen ja lasta odottavan perheen terveystarkastuksia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, s. 27).

Äitiysneuvolatoiminnan tärkeimpiä tavoitteita ovat raskaana olevan äidin ja sikiön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä mahdollisimman varhainen raskaudenaikaisten ongelmien ja häiriöiden havaitseminen ja hoidon järjestäminen. Myös koko perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä syntyvän lapsen elinympäristön turvallisuuden ja terveellisyyden edistäminen ovat äitiysneuvolatyössä keskeisiä tavoitteita. Äitiysneuvolassa pyritään myös edistämään kansanterveyttä, kaventamaan terveyseroja ja ehkäisemään syrjäytymistä. Äitiysneuvolasta perheitä tulisi auttaa tarvittaessa varhaisen ennaltaehkäisevän avun piiriin. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 16)

Äitiysneuvolan tulisi tarjota tietoa tuleville vanhemmille raskauden, synnytyksen ja lapsen syntymän mukanaan tuomista muutoksista ja auttaa heitä valmistautumaan uuteen elämäntilanteeseen. Perheellä tulisi olla mahdollisuus keskustella mieltään askarruttavista asioista ja saada niihin tukea. Jokaisen perheenjäsenen tulisi kokea tulevansa kuulluiksi. Äitiysneuvolatoiminnan tulee auttaa perhettä löytämään omat voimavaransa ja vahvistamaan niitä. Myös vanhempien tukeminen kasvussa vanhemmuuteen esimerkiksi vauvaan liittyvän mielikuvatyöskentelyn avulla kuuluu äitiysneuvolan tehtäviin. Vanhempia tulee ohjata ja kannustaa kartoittamaan omat turvaverkostonsa ja kertoa heille, mistä tukea ja apua on tarvittaessa saatavissa. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 16)

Äitiysneuvola on hyvin käytetty palvelu, jonka piirissä ovat lähes kaikki lasta odottavat perheet. Vain 0,2–0,3 prosenttia odottavista äideistä ei käytä äitiysneuvolan palveluja raskausaikana. Vuosittain äitiysneuvoloissa asioi vajaat 60 000 odottavaa äitiä ja odottajan puolisoa. (Valtiovarainministeriö 2016, s. 85) Neuvolatoiminnan hyvällä kattavuudella voidaan nähdä olevan merkittävä vaikutus perheiden ja lasten terveyden ja hyvinvoinnin seuraamisessa ja tukemisessa (Hakulinen-Viitanen, Hastrup & Wiss 2010, ss. 14–19).

4.2 Terveydenhoitajan työtehtävät äitiysneuvolassa

Terveydenhoitajan työtehtäviin äitiysneuvolassa kuuluu määräaikaisten terveystarkastusten toteuttaminen. Terveystarkastukseen sisältyy terveystarkastusta, raskauden aikaisten häiriöiden ja niiden riskitekijöiden tunnistaminen, perheiden tuen tarpeen selvittäminen, tulevien vanhempien vanhemmuuteen tukeminen sekä seksuaaliterveyden edistäminen. Terveystarkastusten lisäksi terveydenhoitaja järjestää perhevalmennusta odottaville perheille. Varsinaisen asiakastyön lisäksi terveydenhoitajan työnkuvaan kuuluu muun muassa kirjaaminen, puhelinajat ja sähköinen asiointi, mahdolliset kokoukset ja moniammatillinen yhteistyö sekä opiskelijoiden ohjaaminen. Töiden suunnittelussa on huomioitava myös mahdollisten lisäkäyntien tarve. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 17, s. 352)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on antanut suosituksia äitiysneuvolatoimintaan määräaikaistarkastuksista ja niiden sisällöistä. Äitiysneuvolan raskauden aikaisten terveystarkastusten vähimmäismäärä on suosituksen mukaan ensisynnyttäjillä vähintään yhdeksän ja uudelleen synnyttäjille kahdeksan käyntiä. Nämä tarkastukset sisältävät kaksi lääkärintarkastusta sekä yhden laajan terveystarkastuksen. Ensimmäistä lastaan odottavalle perheelle tarjotaan kaksi kotikäyntiä, joista toinen toteutetaan raskausaikana ja toinen vauvan synnyttyä. Uudelleensynnyttäjille tarjotaan kotikäyntiä synnytyksen jälkeen. Kotikäynnin sijaan perheet voivat kuitenkin valita tavallisen terveystarkastuksen neuvolassa. 5–12 viikkoa synnytyksestä äitiysneuvolassa on vielä äidille synnytyksen jälkitarkastus, jonka suorittaa joko lääkäri tai siihen koulutuksen saanut terveydenhoitaja tai

kättilö. Perhe siirtyy tässä vaiheessa äitiysneuvolasta lastenneuvolan asiakkaaksi. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, ss. 102–103)

Määräaikaisten tarkastusten lisäksi tulee äitiysneuvolaan järjestää lisäkäyntejä yksilöllisen tarpeen mukaan. Lisätuen ja -käyntien tarve voi johtua muun muassa perheen erikoistilanteesta kuten monikulttuurisuudesta, tai odottajan iästä, odottajan perussairauksista tai raskauden aikaisista ongelmista kuten raskausdiabeteksestä, kohdunkasvun poikkeavuudesta tai lasketun ajan ylittymisestä. Näihin lisäkäynteihin tulee varata henkilöstömitoituksessa 20 prosenttia vastaanottotyöhön käytettävästä ajasta sekä terveydenhoitajan tai kättilön että lääkärin osalta. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 102, ss. 148-238)

Äitiysneuvolaoppaaseen on tehty laskelma terveydenhoitajan työajan jakautumisesta. Määräaikaistarkastuksiin, pois lukien ensikäynti ja laaja terveystarkastus, on määritelty sen mukaan varattavaksi puoli tuntia käyntiä kohden. Kotikäynteihin aikaa varataan 2,5 tuntia. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 103) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suosituksissa määräaikaistarkastusten sisällöistä ja ajankäytöstä ei ole kuitenkaan huomioitu isyyden tunnustamista ja sen vaatimaa lisäaikaa, sillä laki on suositusta uudempi. Vaikka isyyden tunnustaminen ei vaadi perheelle lisäkäyntiä, on siihen silti hyvä varata 30 minuuttia lisäaikaa määräaikaistarkastuksen yhteyteen. Isyyden tunnustaminen on suositeltu vastaanotettavaksi raskausviikon 25 jälkeen. (THL 2016)

Päätoimisesti äitiysneuvolatyötä tekevällä terveydenhoitajalla oli Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportin mukaan vuonna 2008 alueittain vaihdellen 57–89 synnyttäjää vuosittain asiakkaana. Uusien äitiysneuvola-suositusten mukaan terveydenhoitajalla tulisi olla enintään 76 synnyttäjää asiakkaanaan vuosittain (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 307). Tästä voidaan nähdä äitiysneuvolatyön resursoinnin olevan paikoin hyvinkin tiukkaa.

4.3 Keski- ja loppuraskauden aihesisältöjä äitiysneuvolassa

Keskiraskauden neuvolakäynneillä on suositusten mukaisesti hyvinkin paljon läpikäytävää sisältöä perustutkimuksien ja perheen yleisen tukemisen lisäksi. Isyyden tunnustuksen kannalta mahdollisia äitiysneuvolakäyntejä raskausviikkojen 25 ja 37 välillä on suositusten mukaan kolme (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, ss. 105–106). Raskausviikon 25 jälkeen tehtäviin määräaikaistarkastuksiin sisältyy monia erilaisia tutkimuksia ja käsiteltäviä aiheita. Seuraavalla sivulla olevasta kuvasta käyvät ilmi esimerkin omaisesti raskausviikoilla 30–32 olevan määräaikaistarkastuksen suositeltavat sisällöt.

30–32 raskausviikkoa**Vastaanottokäynti terveydenhoitajalla tai kättilöllä / kotikäynti ensisynnyttäjällä**

- fyysinen vointi: ennakoivat supistelut, selkävaivat jne.
- mieliala, ravitsemus, liikunta ja muut terveystottumukset
- imetyksen merkitys ja siihen valmistautuminen
- vanhemmuus
- varhainen vuorovaikutus (VaVu-haastattelu)
- vauvan hoito ja tarvikkeet
- tukiverkoston kokoaminen tarvittaessa
- perhe- ja työtilanne
- synnytys ja siihen liittyvät tuntemukset, tarvittaessa ohjaus synnytyssairaalaan synnytyksensuunnittelukäynnille
- esitietolomake synnytyssairaalaan
- ohjaus raskaana olevan omaseurannasta ja hälyttävistä oireista (pre-eklampsia, supistelut, kutinat, verenvuoto, lapsivesi, tarvittaessa sikiön liikkeet)
- perustutkimukset: RR, paino, u-gluk, u-prot ja tarvittaessa Hb, ulkotutkimus, sf-mitta, sikiön syke

Kuva 2. Raskausviikkojen 30–32 määräaikaikäykäynnin sisällöt (mukailtuna Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 105).

Raskausviikoille 30–32 ajoittuvaan äitiysneuvolakäyntiin on suositusten mukaan varattava aikaa 30 minuuttia (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, ss. 105–106). Isyyden tunnustamista varten suositellaan varattavaksi lisää aikaa noin 30 minuuttia (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016). Lisäajasta huolimatta kaikkien suositusten mukaisten sisältöjen (Kuva 2) läpikäyminen sekä isyyden tunnustamisen vastaanottaminen saattavat vaatia runsaammin aikaa. Seuraavissa kappaleissa käsitellään imetysohjausta ja lähestyvään synnytykseen valmistautumista, jotka ovat merkittävä osa keskiraskauden neuvolakäyntien aihesisältöä. Lisäksi mahdolliset raskauden liittyvät ongelmat ja perheen esiin nostamat huolet voivat vaatia aikaa neuvolakäynnillä, joten niistä tavallisimpia käydään lyhyesti luvun lopussa läpi.

Imetysohjaus alkaa neuvolassa jo odotusaikana. Koskisen (2008, ss. 96–99) mukaan imetysohjauksen otollisinta aikaa on raskauden puoliväli, jolloin äidille on jo kehittynyt vahva suhde vauvaan, mutta ajatukset eivät ole

vielä kääntyneet vahvasti edessä olevaan synnytykseen kuten loppuraskaudesta usein on tilanne. Imetysohjaus suunnitellaan ja kohdistetaan perheen tarpeiden mukaan. Imetysohjauksen mahdollisia aiheita ovat imetyksen hyödyt, maidon muodostuminen, imetyksen käynnistyminen sen edistäminen, imetyskäytännöt sekä tavallisimmat imetysongelmat ja niiden ratkaisut. Tärkeää on välittää perheelle tieto siitä, että imetyksen ongelmat ovat ratkaistavissa ja niihin on saatavilla apua.

Synnytykseen valmentautumisen tulisi alkaa jo hyvissä ajoin ennen synnytystä. Viimeistään keskiraskaudessa äidiltä tulisi äitiysneuvolassa tiedustella hänen ajatuksiaan synnytyksestä. (Saisto, Lindbohm, Stenbäck & Toivanen 2014) Synnytys on yksi merkittävimmistä ja mieleenpainuvimmista tapahtumista naisen elämässä ja siksi ei olekaan yhdentekevää millainen synnytyskokemus on. Synnytykseen valmistautumisella voi vaikuttaa siihen millainen synnytyskokemuksesta tulee. On tärkeää, että odottavalla äidillä on mahdollisuus keskustella synnytykseen liittyvistä odotuksista ja ajatuksistaan. (Haapio, Koski, Koski & Paavilainen, 2009, s. 111) Äitiysneuvolassa tukea synnytykseen tulisi tarjota niin perhevalmennuksessa kuin neuvolakäynneilläkin. Perheille tulee antaa tietoa synnytyksen käynnistymisestä, sen merkeistä ja synnyttämään lähtemisestä ennen raskausviikkoa 36 sekä välitöntä sairaalahoitoa vaativista oireista. (Klemetti & Hakulinen 2013, s. 244)

Äitiysneuvolassa tulisi erityisesti kartoittaa äidin mahdollista pelkoa tulevaa synnytystä kohtaan ja tunnistaa synnytyspelkopotilaat, jotta heille voidaan tarjota riittävää ja oikea-aikaista tukea pelon käsittelyyn. Suurin osa synnytyspelosta kärsivistä odottajista ei tuo pelkoaan oma-aloitteisesti esiin vaan siitä on osattava kysyä. Ensisijainen hoitotaho synnytyspelon hoidossa on äitiysneuvola. Tarvittaessa perheelle tulee tarjota tihennettyjä neuvolavastaanottoja, neuvolapsykologin palveluja ja kannustaa osallistumaan perhevalmennukseen. Mikäli neuvolan tarjoama tuki ja apua ei riitä tai äidillä on toive keisarileikkauksesta, tulee äiti ohjata erikoissairaanhoidon piiriin synnytyspelkopoliklinikalle. Hyvällä synnytyspelon hoidolla voi olla vaikutusta niin synnytystapaan, synnytyskokemukseen kuin naisen ja koko perheen myöhempään hyvinvointiin. (Saisto ym. 2014; Rouhe & Saisto 2013, ss. 522–526) Synnytyspelon hoito voikin viedä merkittävästi resursseja äitiysneuvolatyössä ja ison osan neuvolavastaanoton ajasta keskiraskaudesta loppuraskauteen.

Keskiraskaudessa muita merkittäviä huolen aiheita ja vastaanottojen aikaa vieviä aiheita voivat olla myös muun muassa raskausdiabetes, pre-eklampsia tai uhkaava ennenaikainen synnytys. Neuvolaan voidaan tarvita raskausdiabeteksen vuoksi pidempiä vastaanottoaikoja ohjausta varten sekä tihennettyjä käyntejä. Mahdollisia pre-eklampsian oireita (verenpaineen nousu, proteiniuria, turvotus) seurataan neuvolassa jokaisella vastaanotokäynnillä. Tarvittaessa järjestetään tiivistettyä seuranta ja mikäli kriteerit täyttyvät äiti lähetetään äitiyspoliklinikalle. Ennenaikaisen synnytyksen uhatessa seuranta on riskin perusteella, joko perusterveydenhuollossa tai

erikoissairaanhoidossa. Neuvolassa tärkeää on kartoittaa mahdolliset enenaikaisuuden uhkan aiheuttajat ja järjestää riittävä seuranta sekä lähettää tarvittaessa äiti eteenpäin äitiyspoliklinikalle. (Klemetti & Hakulinen 2013, ss. 151–161)

Äitiysneuvolatyö on jatkuvassa muutoksessa ja työn haasteet lisääntyvät. Lisähaasteita työskentelyyn tuovat muun muassa tehtävänsiirrot ja perheiden lisääntyneet haasteet ja ongelmat. Neuvolassa otetaan jatkuvasti käyttöön uusia työmenetelmiä, lomakkeita ja kyselyitä, joiden käyttäminen vie aikaa. Äitiysneuvolassa tehtävä työ on myös jatkuvasti laajentunut koskemaan enemmän koko perhettä ja sen hyvinvointia. Laajassa terveystarkastuksessa esimerkiksi tulee selvittää molempien vanhempien terveydentilaa ja terveystottumuksia ja antaa tarpeen mukaan tukea ja ohjausta molemmille vanhemmille. Myös monikulttuurisuuden lisääntyminen asiakasperheissä lisää asiakastyöhön tarvittavaa aikaa. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 307) Isyyden tunnustaminen neuvolassa on yksi esimerkki tehtävänsiirrosta neuvolaan, joka osaltaan lisää neuvolan terveydenhoitajien työmäärää ja luo omat haasteensa työhön. Toisaalta se voi myös luoda uusia mahdollisuuksia perheiden kohtaamiseen.

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa äitiysneuvolan terveydenhoitajien kokemuksia isyyden tunnustamisesta äitiysneuvolassa. Tavoitteena opinnäytetyöllä oli kerätä tietoa terveydenhoitajien kokemuksista, jotta työorganisaatio voisi tarjota terveydenhoitajille heidän tarvitsemaansa tietoa ja tukea työtehtävän hoitamiseen ja mahdollisesti myös kehittää työtehtävän sujuvuutta edelleen.

Tavoitteena oli myös opinnäytetyön tekijöiden ammatillisen osaamisen kehittäminen. Tuleville terveydenhoitajille neuvolatyö on yksi merkittävä osa mahdollisia tulevaisuuden työtehtäviä ja näin ollen isyyden tunnustaminen neuvolassa voi olla osa opinnäytetyön tekijöiden tulevaa työtä. Terveydenhoitajien työ on jatkuvasti kehityksessä ja työtehtäviä tulee lisää sekä tehdään työnsiirtoja ammattiryhmältä toiselle. Isyyden tunnustaminen neuvolassa on yksi hyvä esimerkki tällaisesta työtehtävän siirrosta ja antaa näin ollen tietoa nykyisestä työelämästä ja sen muutoksista. Opinnäytetyöprosessin tavoitteena oli myös antaa työn tekijöille valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä systemaattiseen ja kriittiseen tiedonhakuun.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaista perehdytystä ja koulutusta terveydenhoitajat saivat ennen uuden työtehtävän tuloa?
2. Millaisia kokemuksia neuvolan terveydenhoitajilla on isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta neuvolassa?
3. Miten uudistus on vaikuttanut terveydenhoitajien mielestä asiakassuhteisiin perheiden ja isien kanssa?
4. Millaista tietoa ja tukea terveydenhoitajat tarvitsevat isyyden tunnustamisen vastaanottamiseen?
5. Miten isyyden tunnustamista tulisi terveydenhoitajien mielestä kehittää tulevaisuudessa?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2017 aiheen valinnalla ja teoreettisen viitekehyksen kirjoittamisella. Tähän opinnäytetyöhön valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote, koska opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää terveydenhoitajien kokemuksia isyyden tunnustamisesta neuvolassa. Lisäksi aihe on verrattain tuore ja ajankohtainen eikä siitä vielä löydy juurikaan tutkimustietoa. Seuraavissa alaluvuissa kerrotaan työssä käytettävistä tutkimusmenetelmästä ja sen piirteistä, aineistonkeruumenetelmästä sekä aineiston analysointimenetelmästä.

6.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus pyrkii löydöksiin ilman tilastollisia tai muita määrällisen tutkimuksen menetelmiä. Siinä käytetään tutkimustulosten kuvailuun sanoja ja lauseita, kun taas määrällisessä tutkimuksessa saadut tulokset perustuvat lukuihin. (Kananen, 2017, s. 35) Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita ihmisten kokemuksista ja asioiden merkityksistä. Sen tarkoituksena on saada ilmiöstä tällä tavoin syvälinen näkemys (Kananen 2017, s. 32, s. 36). Tässä työssä haluttiin saada selville terveydenhoitajien kokemuksia uudesta työtehtävästä, jotta toimintaa pystyttäisiin kehittämään heidän tarpeidensa ja toiveidensa mukaan.

Laadullinen tutkimus on käyttökelpoinen etenkin silloin, kun ilmiöstä ei vielä tiedetä eikä siitä ole vielä olemassa olevia teorioita. Sillä on niin sanottu esitutkimuksen rooli ennen määrällistä tutkimusta. (Kananen 2017, s. 32, s. 35) Uusi isyyslaki on ollut voimassa vasta kolme vuotta, joten isyyden tunnustamisesta neuvolassa ei ole tehty vielä valtakunnallista tutkimusta. Opinnäytetöitä aiheesta on tehty muutamia.

Laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana induktiivisuus, mikä tarkoittaa havaintojen keräämistä yksittäisistä tapauksista kooten ne

laajemmaksi kokonaisuudeksi (Kylmä & Juvakka 2007, ss. 22–23). Tutkimustuloksia ei yleensä kuitenkaan voida yleistää, vaan ne pätevät vain tutkimuksessa kohteessa. (Kananen 2017, s. 33). Opinnäytetyössä pyrittiin keräämään työn tilaajana toimineen kunnan terveydenhoitajien kokemuksia aiheesta. Koska haastattelujen osallistujamäärä on melko pieni ja kaikki haastatellut ovat vain yhden kunnan palveluksessa, tulokset kertovat ensisijaisesti vain tämän kyseessä olevan kunnan terveydenhoitajien kokemuksista ja toiveista ja ovat sovellettavissa heidän työnsä mahdolliseen kehittämiseen.

6.2 Tiedonantajien valinta

Tiedonantajia on laadullisessa tutkimuksessa tyypillisesti pieni määrä, mutta se voidaan tutkia laadullisin menetelmin hyvinkin perusteellisesti (Kylmä & Juvakka 2007, s. 58; Kananen 2017, s. 33). Osallistujat valitaan laadulliseen tutkimukseen tarkoituksenmukaisuuden perusteella eli sen mukaan, kenellä on paras kokemuksellinen tieto tutkittavasta ilmiöstä (Kylmä & Juvakka 2007, s. 58). Tutkimusongelman ratkaisun kannalta on siis tärkeää, että osallistujilla on omakohtainen kokemus tutkittavasta ilmiöstä (Vilka 2015, s. 135).

Tiedonantajina tässä opinnäytetyössä toimi Hämeenlinnan kaupungilla työskenteleviä neuvolan terveydenhoitajia. He valikoituivat kohderyhmäksi tilaajan mukaan. Uusi isyyslaki vaikuttaa äitiysneuvolan terveydenhoitajien työhön tuomalla heille uuden erityistä huolellisuutta ja panostusta vaativan työtehtävän, joten terveydenhoitajat ovat parhaita asiantuntijoita antamaan kokemuksellista tietoa aiheesta. Hämeenlinnan kaupungin neuvoloissa työskentelee tällä hetkellä 21 terveydenhoitajaa. Otanta määriteltiin yhdessä tilaajan kanssa ja kaikista Hämeenlinnan kaupungilla työskentelevistä neuvolan terveydenhoitajista valikoitui tiedonantajiksi kahdeksan terveydenhoitajaa, joilla on kokemusta tutkittavasta aiheesta.

6.3 Aineistonkeruu

Aineistonkeruumenetelmällä tarkoitetaan keinoja, joilla tutkittavasta ilmiöstä saadaan kerättyä tietoa. Näitä ovat esimerkiksi haastattelut, havainnointi ja erilaiset dokumentit. Aineistonkeruumenetelmän valintaan vaikuttaa ilmiön luonne ja tutkimusongelmat. (Kananen 2017, s. 78) Laadullisen tutkimuksen aineisto kerätään mahdollisimman avoimin menetelmin ja sitä ohjaavat kysymykset; mitä, miksi ja miten? Aineistonkeruussa painottuvat mahdollisimman luonnolliset olosuhteet sekä tutkijan ja tutkittavan välinen suora kontakti (Kylmä & Juvakka 2007, ss. 26–28).

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valittiin haastattelu, koska sillä tavoin saadaan syvempi ja rikkaampi aineisto, kuin esimerkiksi

lomakemuodossa tehdyllä kyselyllä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, s. 128). Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna. Toive ryhmähaastatteluun tuli tilaajataholta, sillä ryhmähaastattelu on haastateltavien työntekijöiden ajankäytön ja muiden resurssien kannalta tehokasta. Ryhmähaastattelu soveltuu aineistonkeruumenetelmäksi silloin, kun aihe ei ole haastateltaville erityisen sensitiivinen. Esimerkiksi tilanteissa, joissa haastateltavat edustavat samaa ammattiryhmää ja haastattelu tehdään kaikkia osallistujia koskettavasta ammatillisesta aiheesta, ryhmähaastattelu sopii erityisen hyvin. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, ss. 123–124) Tässä opinnäytetyössä tiedonantajina toimivat neuvolan terveydenhoitajat, joiden työnkuvaan isyyden tunnustamisen vastaanottaminen kuuluu. Aihe ei ollut henkilökohtainen tai sensitiivinen haastateltaville, vaan ammatillinen.

Ryhmähaastattelun etuna on, että sen avulla saadaan tietoa samalla kertaa useilta tiedonantajilta. Ryhmän sisäisen vuorovaikutuksen kautta haastattelusta saatava tieto voi myös lisääntyä, sillä ryhmän muiden jäsenten vastaukset voivat auttaa muistamaan ja jakamaan omia kokemuksia. Toisaalta ryhmähaastattelu voi myös vähentää tietoa. Ryhmädynamiikka vaikuttaa siihen, ketkä ryhmässä puhuvat ja millaisia asioita otetaan esiin. Ongelmia voi ilmetä, jos yksi tai kaksi osallistujista dominoi vahvasti keskustelua. Haastattelija voi auttaa muita haastateltavia osallistumaan keskusteluun esimerkiksi pyytämällä kommentteja käsiteltävästä aiheesta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, s. 124; Hirsjärvi & Hurme 2010, s.63)

Haastattelun muodoksi valikoitui puolistrukturoitu haastattelu eli teema-haastattelu. Siinä valitaan muutamia kysymyksiä tai aihepiirejä, joiden ympärille haastattelu rakentuu. Teemat nousevat tutkimusongelmasta ja ovat yleensä sellaisia, jotka ovat välttämättömiä käsitellä, jotta tutkimuskysymyksiin saadaan vastaus. Teemojen suuri määrä voi ohjata ja rajata vastaajien vastauksia, joten määrä on syytä pitää maltillisena. (Kylmä & Juvakka 2007, ss. 78–81; Vilka 2015, s. 124)

Teema-haastattelussa ideana on siis se, ettei haastattelukysymyksiä ja haastattelun kulkua ole tarkoin määritelty, vaan se etenee valittujen teemojen varassa. Huomioon tulee ottaa myös se, ettei kaikilta haastateltavilta välttämättä saa kattavaa vastausta kaikkiin aihealueisiin, vaan he voivat omien kokemuksiansa perusteella painottaa eri teemoja. (Hyvärinen 2017, ss. 21–22) Tässä opinnäytetyössä haastattelun teemat nousivat tutkimuskysymyksistä.

Haastatteluun laadittiin viisi teemaa tutkimuskysymysten pohjalta.

- Koulutus ja perehdytys uutta työtehtävää varten
- Kokemukset isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta
- Uudistuksen vaikutus asiakassuhteisiin ja isien kanssa toimimiseen
- Tiedon ja tuen tarve
- Kehittämisehdotukset

Teemahaastattelun teemoista laadittiin haastattelurunko, jossa jokaisesta teemasta on vähintään yksi kysymys. Teemahaastattelun runko löytyy opinnäytetyön liitteistä (Liite 3). Haastattelurunkoa testattiin ennen haastatteluiden toteuttamista viidellä loppuvaiheen terveydenhoitajaopiskelijalla. Heidän antamansa palautteen perusteella kysymykset olivat oleellisia ja selkeitä, mutta haastatteluun lisättiin kaksi uutta kysymystä täydentämään haastattelua.

Ryhmähaastattelun aika sovittiin yhdessä kaikkien osallistujien kanssa. Ennen haastattelua haastatteluun osallistuville lähetettiin sähköpostitse tietoa tutkimuksesta. Sähköpostiin liitettiin saatekirje (Liite 1), jossa kerrotaan opinnäytetyöstä, haastateltavien oikeuksista sekä tekijöiden yhteystiedot. Haastateltaville kerrottiin etukäteen myös haastattelun teemat, jotta osallistujat pystyivät valmistautumaan haastatteluun. Haastattelun alussa haastateltaville annettiin allekirjoitettavaksi suostumuslomake (Liite 2). Suostumuslomakkeessa haastateltavat antoivat vapaaehtoisen suostumuksensa tutkimukseen osallistumisestaan ja vahvistivat tietävänsä omat oikeutensa tutkimukseen osallistumisesta.

Haastattelut toteutettiin haastateltavien työpaikalla työaikana. Haastatteluun oli varattu aikaa 45 minuuttia. Alkuvalmistelut mukaan lukien, aikaa oli juuri sopivasti. Itse haastattelu kesti noin 30 minuuttia. Haastateltavat istuivat pöydän ympärillä niin, että kaikki näkivät toistensa kasvot ja näin pystyttiin luomaan keskustelulle suotuisat olosuhteet. Haastatteluun osallistui viisi neuvolan terveydenhoitajaa. Heille esitettiin kysymyksiä teemahaastattelurungon (Liite 3) mukaisesti. Kaikkia kysymyksiä ei kuitenkaan tarvittu, koska terveydenhoitajat tuottivat monipuolisesti aineistoa pelkistä teemoista. Terveystenhoitajat osallistuivat hyvin keskusteluun ja jokainen pystyi tuomaan omia ajatuksiaan esille. Haastattelijan ei tarvinnut juurikaan ohjata keskustelua tai pyytää kommentteja, sillä kaikki haastateltavat osallistuivat keskusteluun tasapuolisesti.

Haastattelut äänitettiin nauhurille ja matkapuhelimeen ja haastattelun jälkeen äänitteet siirrettiin tietokoneelle analysointia varten. Haastattelu-
nauhoitetta ja litteroitua tekstiä sekä muuta tutkimusmateriaalia säilytetään salasanalla suojatussa pilvipalvelussa. Alkuperäiset nauhoitteet ja litteroidut tekstit hävitetään opinnäytetyön valmistumisen ja hyväksymisen jälkeen asianmukaisesti.

6.4 Aineiston analysointi

Aineisto analysoitiin induktiivista sisällönanalyysia soveltaen. Induktiivisuus tarkoittaa etenemistä yksittäistapauksesta yleiskuvaukseen. Sisällönanalyysi on vanha laadullisen aineiston analysoinnin perustyöväline, jonka avulla pystytään tekemään aineistosta systemaattinen analyysi. (Kylmä & Juvakka 2007, s. 112) Sisällönanalyysilla pyritään saamaan tutkitavasta ilmiöstä tiivistetty ja yleistetty kuvaus. Analyysimenetelmän

tarkoituksena on saada aineisto järjestetyksi, jotta tutkija voi tehdä siitä johtopäätöksensä. (Tuomi & Sarajärvi 2018)

Aineiston analysointi aloitettiin litteroinnilla. Sillä tarkoitetaan aineiston muuntamista kirjalliseen muotoon. Se on tärkeää, jotta aineistoa pystytään analysoimaan (Kananen 2017, s. 136) Haastattelunauhoitteet kuunneltiin ja kirjoitettiin tekstimuotoon. Tämän jälkeen aineisto kuunneltiin uudelleen läpi useamman kerran ja tarkastettiin kirjoitetun tekstin oikeellisuus. Aineisto kirjoitettiin ensin tekstimuotoon sanatarkasti. Tämän jälkeen tekstistä poistettiin täytesanat ja äännähdykset, jotta teksti olisi helpommin luettavaa ja ymmärrettävää. Litteroitua aineistoa saatiin kahdeksan ja puoli sivua käyttäen riviväliä 1 ja fonttikokoa 12.

Sisällönanalyysi aloitetaan pelkistämällä eli redusoinnilla. Siinä aineistosta karsitaan tutkimuksen tavoitteiden kannalta epäolennainen tieto pois. Aineistosta etsitään tutkimuskysymyksiin vastaavia alkuperäisilmauksia. Nämä ilmaukset voidaan aineistoon koodata esimerkiksi erivärisillä korostuksilla. Näistä alkuperäisilmauksista muodostetaan pelkistettyjä ilmauksia. Pelkistetyt ilmaukset taulukoidaan allekkain. (Tuomi & Sarajärvi 2018) Litteroitu teksti luettiin ensin useaan kertaan läpi ja siihen tutustuttiin huolellisesti. Litteroidusta tekstistä etsittiin kaikki tutkimuksen kannalta oleelliset alkuperäisilmaukset. Ilmauksia löytyi 92. Nämä ilmaukset siirrettiin erilliseen tiedostoon, jossa ilmaukset pelkistettiin.

Seuraava vaihe on aineiston klusterointi eli ryhmittely. Pelkistetyistä ilmaisuista etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Samaa ilmiötä kuvaavat pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään ja yhdistetään niin, että muodostuu alaluokkia. Ne nimetään käsitteellä, joka kuvaa luokan sisältöä. Käsitteenä voidaan käyttää esimerkiksi tutkittavan ilmiön ominaisuutta, piirrettä tai käsitystä. (Tuomi & Sarajärvi 2018) Pelkistettyjä ilmaisuja alettiin ryhmitellä ja ne kerättiin analysointitaulukossa allekkain. Ryhmille annettiin ryhmän pelkistettyjä ilmaisuja kuvaava nimitys ja näistä muodostui alaluokka.

Luokittelun tarkoituksena on tiivistää aineistoa sisällyttämällä yksittäisiä tekijöitä yleisempiin käsitteisiin ja luoda alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018) Valmiit, teemahaastatteluun laaditut teemat, voivat helpottaa ryhmittelyä, koska ne helpottavat kokonaisuuden hahmottamista. Tässä voi kuitenkin olla vaarana, että aineisto muotoutuu tietynlaiseen muottiin ja muut mahdolliset jäsentelytavat unohtuvat ottaa huomioon ja näin tutkimuksen tulokset saattavat jäädä vaillinaisiksi. (Kylmä & Juvakka 2007, s. 116)

Alaluokkien muodostamisen jälkeen luokittelua jatketaan niin, että alaluokista yhdistetään yläluokkia ja niistä edelleen pääluokkia. Pääluokat nimetään aineistosta nousevan ilmiötä kuvaavan aiheen mukaan. Luokitus-ten yhdistelyä ja alkuperäisilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin etenemistä kutsutaan abstrahoinniksi eli käsitteellistämiseksi.

(Tuomi & Sarajärvi 2018) Tutkimusaineiston alaluokista järjestettiin yläluokkia ja edelleen pääluokkia. Nämä luokat pyrittiin nimeämään kokonaisuutta kuvaavasti. Pääluokat noudattavat pitkälti teemahaastattelun runkoa. Seuraavalla sivulla esimerkin omaisesti yhden yläluokan osalta aineisto luokiteltuna analyysitaulukossa (Taulukko 1). Työn lopusta liitteenä (Liite 4) löytyy koko analyysitaulukko.

Taulukko 1. Esimerkki sisällönanalyysitaulukosta

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Lakien oppiminen ja hallitseminen huolestutti.	Huoli lakien hallitsemisesta.	Huoli työtehtävän hallitsemisesta.	Terveystenhoitajien ennako-odotukset uutta työtehtävää kohtaan.
Koulutuksessa esitetyt hyvin tarkat kysymykset saivat huolestu- maan, kuinka itse osaa toimia lakipykälän mukaan.			
Vastuu tuntui isolta.	Työtehtävässä iso vastuu.		
Tärkeässä asiassa ei haluttu tehdä virheitä.			

7 TULOKSET

Tutkimuksen tuloksista muodostui kuusi pääluokkaa, jotka ovat terveydenhoitajien ennako-odotukset uudesta työtehtävästä, terveydenhoitajien saama koulutus ja perehdytys uuteen työtehtävään, terveydenhoitajien kokemukset uuden työtehtävän hoitamisesta, uudistuksen vaikutukset perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön, terveydenhoitajien nykyinen osaaminen ja lisäkoulutustarve isyyden tunnustamisen vastaanottamisessa sekä kehittämissuositukset. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään kunkin pääluokan tutkimustulokset.

7.1 Terveydenhoitajien ennako-odotukset uutta työtehtävää kohtaan

Haastatellut neuvolassa työskentelevät terveydenhoitajat näkivät isyyden tunnustamisen vastaanottamisen uutena työtehtävänä. Sen nähtiin tuovan terveydenhoitajille lisää työtä ja tämä työmäärän lisääntyminen

huolestutti terveydenhoitajia. Lisäksi työtehtävää pidettiin tehtävänsiirtona toiselta ammattiryhmältä terveydenhoitajille.

Lisätyöltä tuntui. Aika isoilta paketilta yhtäkkiä.

Toisesta ammattiryhmästä siirretään työtehtäviä meidän ammattiryhmälle.

Terveydenhoitajia myös huoletti oma osaaminen. Terveydenhoitajat olivat huolissaan lakien hallitsemisesta. Lakien osaaminen ja oikea tulkinta vaikutti heistä tärkeältä uuden työtehtävän hoitamisen kannalta. Uusi työtehtävä tuntui terveydenhoitajasta myös suurelta vastuulta. Terveydenhoitajat kertoivat miettineensä, osaisivatko hoitaa näin tärkeän tehtävän oikein.

Ettei tule ainakaan tehtyä väärin näin isossa asiassa.

7.2 Terveydenhoitajien saama koulutus ja perehdytys uuteen työtehtävään

Haastateltujen terveydenhoitajien kertoman mukaan terveydenhoitajien saama koulutus isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta oli vaihdellut. Suurin osa terveydenhoitajista oli käynyt Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen järjestämässä koulutuksessa, mutta yksi terveydenhoitajista oli käynyt aiemman työnantajansa järjestämän oman koulutuksen. Yksi terveydenhoitajista ei ollut saanut uuden työtehtävän hoitamiseen minkäänlaista koulutusta, vaan muut terveydenhoitajat olivat perehdyttäneet häntä. Myöskään uudet vasta neuvolatyötä aloittavat terveydenhoitajat eivät saa työtehtävän hoitamiseen erillistä koulutusta.

Sitten mä oon saanu oppia täällä muilta. En ole käynyt mitään noita koulutuksia kyllä yhtäkään.

Koulutukseen osallistuminen oli pyritty mahdollistamaan esimiestaholta. Esimiehet suosittelivat vahvasti koulutukseen osallistumista. Kaikkien työssä olevien neuvolan terveydenhoitajien osallistuminen koulutukseen taattiin useammalla koulutuspäivällä. Kaikki koulutukset olivat olleet kesoltaan puolen päivän mittaisia.

Silloin tuli vahva viesti esimiehiltä, et kaikkien pitää osallistua.

Saadun koulutuksen laatu vaihteli terveydenhoitajien kertoman mukaan jonkin verran. Koulutuksissa painotettiin lain tuntemusta ja virheiden välttämistä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen koulutus oli moniammatillinen ja se koettiin asiantuntevaksi.

Sillon siinä puhuttiin paljon lakiasioita ja kaikkii vähän niinku uhkakuvii, et missä ei ainakaan saa tehdä väärin. Ja silloin lösähti se kauhee vastuu siinä.

Suurin osa terveydenhoitajista koki saamansa koulutuksen olleen riittävä. Koulutus helpotti asian sisäistämistä. Edellisen työnantajan järjestämässä omassa koulutuksessa ollut terveydenhoitaja koki saamansa koulutuksen riittämättömäksi. Terveydenhoitajat kertoivat uuden työtehtävän omaksumisen vaatineen koulutuksen lisäksi omatoimista opiskelua.

Et sitku sitä lähti tekeen niin sithän se helpotti, et eihän tää nyt niin kummonen asia ookaan. Et varmasti tarjos ihan tarpeeks eväitä kyllä.

7.3 Terveydenhoitajien kokemukset uuden työtehtävän hoitamisesta

Terveydenhoitajat kertoivat uuden työtehtävän käytäntöjen muodostumisen vieneen jonkin aikaa. Käytännöissä oli aluksi epäselvyyksiä ja tämä aiheutti stressiä. Lomakkeiden toimittamisessa eteenpäin kerrottiin olleen epäselvyyttä ja toimitusosoitteen vaihtuneen useamman kerran. Myös isyyden tunnustamiseen käytetyssä kaavakkeessa oli tapahtunut muutoksia.

Se oli ihan sitä alkua ja se vielä haki sitä muotoansa ja paikkaansa.

Uuden työtehtävän hoitamiseen oli päätetty varata vähintään 15 minuuttia lisäaikaa normaalin vastaanottoajan lisäksi. Alkuvaiheessa isyyden tunnustamisen vastaanottamisen määriä ja työtehtävän hoitoon käytettävää aikaa seurattiin. Isyyden tunnustamisen vastaanottamisen tilastointiin luotiin oma SPAT-koodi.

Niin siinä oli seuranta alkuun, että pidettiin vähän kirjanpitoa montako tuli ja paljonko se vei aikaa siltä käynniltä.

Terveydenhoitajien mukaan uusi työtehtävä on nyt asettunut osaksi terveydenhoitajien työtä. Käytännöt ovat selkiytyneet vuosien mittaan. Isyyden tunnustamisen puheeksi ottoon, siitä muistuttamiseen ja sen hoitamiseen on muodostuneet selkeät toimintatavat. Terveydenhoitajat kertoivat uuden työtehtävän hoitamisesta muodostuneen jo rutiinia. Isyyden tunnistaminen muistetaan ottaa hyvin esille neuvolakäyntien yhteydessä. Työtehtävän hoitaminen sujuu myös joustavasti ja jokaiselle terveydenhoitajalle on muodostunut oma tapansa tehtävän hoitoon.

Se tulee aika luontevasti siinä käynnin yhteydessä.

Haasteeksi uuden työtehtävän hoitamisessa on terveydenhoitajien kokemuksen mukaan osoittautunut maahanmuuttajien isyyden tunnustamisen hoitaminen. Haasteita näissä tilanteissa aiheuttavat ainakin yhteisen kielen puuttuminen sekä eriävät käsitykset avioliitosta. Myös epäselvät tilanteet aiheuttavat jonkin verran haasteita. Useimmiten näissä tilanteissa

tulevat vanhemmat tietävät itsekin tilanteen eivätkä vaadi isyyden tunnustamisen vastaanottamista neuvolassa. Joskus isyyden tunnustaminen on myös unohtunut hoitaa suositelluilla raskausviikoilla ja asian hoitamiselle on tullut kiire.

Et ne on mun mielestä aika selkeitä mitä tos on ollut, et kenelle ei tehdä sitä. Niin kyl ne vanhemmat on itsekin tienny.

Haastavissa tilanteissa terveydenhoitajat ovat kokeneet saaneensa apua. Epäselvissä tilanteissa terveydenhoitajat ovat voineet ohjata perheen tekemään isyyden tunnustamisen lastenvalvojalla. Lastenvalvojalle voi myös soittaa ja kysyä neuvoa. Terveydenhoitajat kokivat hyväksi sen, että kaikki paperit ja äidin aviosäätty tarkastetaan vielä maistraatissa ennen isyyden tunnustamisen hyväksymistä.

Ehkä, jos on ollut jotain epäselvää, niin on voinut soittaa lastenvalvojalle ja kysyä neuvoa, että voiko sen vastaanottaa vai ei.

7.4 Uudistuksen vaikutukset perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön

Terveydenhoitajat näkivät uudistuksessa monia hyviä puolia perheiden kanssa tehtävän yhteistyön kannalta. Perheet ovat ottaneet uudistuksen positiivisesti vastaan. Terveydenhoitajat näkivät uudistuksen helpottaneen perheiden elämää. Myös osa perheistä oli kiitellyt järjestelyä helpoksi, kun ei tarvitse varata erillistä käyntiä lastenvalvojalle.

Niiden on helppo tässä samalla käynnillä tehdä myös se isyyden tunnustus. Ei tuu erillistä käyntiä sitten synnytyksen jälkeen.

Terveydenhoitajat kertoivat isyyden tunnustamisen neuvolassa lisänneen jonkin verran myös isien osallistumista äitiysneuvolaan. Avoliitossa olevat isät tulevat isyyden tunnustamista varten ainakin kerran neuvolaan ja samalla voidaan keskustella muistakin asioista. Terveydenhoitajien mielestä isät osallistuvat nykyisin entistä enemmän neuvolaan muutenkin ja siksikin isyyden tunnustaminen sopii heidän mielestään hyvin osaksi neuvolan toimintaa. Osa tulevista isistä käy neuvolassa kuitenkin vain pikaisesti isyyden tunnustamisen ajan. Terveydenhoitajat kertovat isien olevan valmiita näkemään vaivaa, jotta isyyden tunnustaminen voidaan hoitaa neuvolassa. Terveydenhoitajat näkevät isien osallistumisen neuvolaan positiivisena, sillä se auttaa isiä ymmärtämään isyyteen liittyviä vastuita ja velvollisuuksia.

Ja isien on pakko ainakin kerran tulla neuvolaan ainakin näissä avoparitapauksissa. Siinä kivasti tulee kuitenkin kaikkea muutakin, ettei se ole vain se isyyden tunnustus sillä käynnillä.

Uudistukseen terveydenhoitajat näkivät myös liittyvän haasteita perheiden kanssa toimittaessa. Lakitekstien läpikäyminen koettiin joissain tilanteissa hankalaksi tai epämieluisaksi. Isät eivät välttämättä ole halunneet kuunnella lakitekstiä tai eivät tunnu ymmärtävän sitä. Lakitekstien tiukka ja uhkaava sävy koettiin myös joissain tilanteissa hankalaksi. Myös aikataulujen yhteensovittaminen isien kanssa tuottaa joskus haasteita.

7.5 Terveydenhoitajien osaaminen ja lisäkoulutuksen tarve isyyden tunnustamisen vastaanottamisessa

Terveydenhoitajat kokivat osaamisensa isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta tällä hetkellä hyväksi. Lastenvalvojalta ei ollut tullut negatiivista palautetta. Tämän nähtiin tarkoittavan sitä, että työtehtävä on hoidettu hyvin. Työtehtävä tuntui myös melko selkeältä ja helpolta.

Kyllä kai se käytännössä se oma työ siinä, kun sen ymmärtää sen suppeen osuuden, että miten mä sen hoidan, niin onhan se ihan helppo kuitenkin.

Terveydenhoitajia kuitenkin huolestutti virheiden tekeminen papereita täyttäessä. Kirjoitusvirhe, väärä päivämäärä tai rastien unohtuminen lomakkeista voi aiheuttaa isyyden tunnustamisen hylkäämisen. Tästä syystä terveydenhoitajat kertoivat olevansa hyvin tarkkoja papereiden täyttämisessä.

Kaikki rastit joka kohtaan ja tai sit niitä ei hyväksytä.

Lisäkoulutusta ei koettu juuri tällä hetkellä tarvittavan isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta. Uusille työntekijöille toivottiin kuitenkin tarjottavan koulutusta asiasta. Muutostilanteissa myös haastatellut terveydenhoitajat halusivat lisäkoulutusta. 1.4.2019 voimaan tullut äitiyslaki ja sen mukanaan tuoma äitiyden tunnustaminen vaatisi terveydenhoitajien mielestä lisäkoulutusta. Tällaista koulutusta ei ollut vielä kuitenkaan järjestetty.

Se vois kyl varmaan olla semmoinen, mikä joka vuosi pyöris, että sais uudetkin käydä sen kuulemassa.

Saa nähdä, et saadanko me jotain lisäkoulutusta nyt, kun 1.4. pitäis tulla äitiyslakimuutos, että aletaan naisparien äitiyden tunnustukset ottaa vastaan.

7.6 Kehittämisehdotukset

Terveydenhoitajat toivovat tulevaisuudessa käytäntöjä kehitettävän edelleen eteenpäin. Terveydenhoitajien mielestä olisi tärkeää saada lastenvalvojilta palautetta isyyden tunnustamisen hoitamisen onnistumisesta ja mahdollisista virheistä, jotta käytäntöjä voitaisi kehittää ja tarkistaa. Terveydenhoitajat toivovat myös käytäntöjen yhtenäistämistä. Terveydenhoitajat kokivat tällä hetkellä käytössä olevan useampia erilaisia käytäntöjä muun muassa lakien ja paperien läpi käymisestä.

Oon ainaki ite välillä kaivannut vähän semmosta yhtenäisempää linjaa tai joku semmonen et kaikki tekis samalla tavalla.

Terveydenhoitajat haluaisivat myös lisätä perheiden huomioimista isyyden tunnustamisessa. Terveydenhoitajat toivoivat, että isyyden tunnustamisen lisäksi vastaanottokäynnillä käsiteltäisiin laajemminkin isyyttä ja isäksi kasvamista. Terveydenhoitajat haluaisivat myös kuulla isien ja perheiden kokemuksia isyyden tunnustamisesta neuvolassa. Tämä olisi terveydenhoitajien mielestä tärkeä tutkimusaihe.

Kun enemmän isiä pitäis huomioida neuvolassa, niin et siin ois vähä sit iskäteemaa muutakin sillä käynnillä.

Kyllähän se tietysti kiinnostaa, että mitä isät ite ajattelee, että miten nää vuodet on menny. Siitä isyyden tunnustuksen näkökulmasta, että mitä se on heille merkinny.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) on tehnyt ohjeen hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Sen mukaan eettisesti oikeanlaisesta toiminnasta tutkimustyössä on pääasiassa vastuussa tutkija itse. Tutkimusta tehdessä tulee noudattaa eettisesti kestäviä, tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Näitä ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyötä tehdessä. Tiedonhankinta- ja arviointimenetelmien tulee olla tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia. Muiden tutkijoiden työtä tulee kunnioittaa merkitsemällä lähdeviitteet asianmukaisesti. Tutkimuksen tekemisestä raportoidaan ja tietoineistot tulee tallentaa asianmukaisella tavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, ss. 6–7)

8.1 Eettisyyden arviointi

Ennen tutkimuksen toteutusta tulee olla suunnitelma raportoituna ja tutkimuslupa haettuna. Tutkimuksen kaikkien osapuolten välillä on sovittava heidän oikeuksistaan, vastuista ja velvollisuuksistaan ja aineiston säilyttämiseen ja käyttöoikeuksiin liittyvistä asioista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, ss. 6–7) Ennen aineistonkeruuta tilaajan kanssa allekirjoitettiin opinnäytetyösopimus, jossa kerrotaan työstä, sen tarkoituksesta sekä tekijöiden, koulun ja tilaajan välisistä oikeuksista ja vastuista. Hämeenlinnan kaupungilta haettiin tutkimuslupa, jonka yhteydessä lähetettiin opinnäytetyösuunnitelma.

Aineistonkeruussa jokaista tutkimukseen osallistuvaa terveydenhoitajaa pyydettiin allekirjoittamaan suostumuslomake. Suostumus tulee olla tietoon perustuva, jotta vältetään aiheuttamasta haittaa osallistujille. (Kylmä & Juvakka 2007, s. 149) Tutkimukseen osallistujille tulee kertoa osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa tutkimusprosessia vain (Tuomi & Sarajärvi 2011, s. 131). Suostumuslomakkeessa ja terveydenhoitajille jaettavassa saatekirjeessä kerrottiin osallistujille tietoa opinnäytetyöstä ja sen kulusta, tutkimuksen osapuolten rooleista, tutkittavien tietosuojasta sekä paikka, jossa tutkimustulokset julkaistaan. Lisäksi lomakkeessa kerrottiin osallistujien oikeudesta jättäytyä pois tutkimuksesta sekä aineiston säilyttämisestä.

Haastatteluun osallistuvilla on oikeus nimettömyyteen, eli heidän henkilöllisyytensä ei saa paljastua. Lisäksi henkilö- tai muita luottamuksellisia aineiston keräämisen yhteydessä saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille. (Tuomi & Sarajärvi 2018) Tässä opinnäytetyössä tiedonantajia oli pieni määrä ja he työskentelivät samassa työyhteisössä, joten tuli pohtia, mikä oli tutkimuksen kannalta oleellista tietoa esimerkiksi taustakysymyksissä. Pienessä yhteisössä ei kannattanut kysyä osallistujien ikää tai työkokemusvuosia, koska nämä tiedot olisivat jo heti saattaneet paljastaa vastaajan henkilöllisyyden.

8.2 Luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen toteuttaja itsessään vaikuttaa eniten eettisyyden lisäksi myös tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkimuksesta voidaan saada mitä erilaisempia tuloksia riippuen tutkijan tekemistä valinnoista. Tutkija voi esimerkiksi kerätä aineistoaan niin, että se tukee jo valmiita teorioita tai niin että se antaa tilaajan toivomiin käytännön ongelmiin ratkaisun. Tutkija ei myöskään saa itse osallistua tutkimuksen kohteena olevaan toimintaan tai vaikuttaa ilmiöön, sillä se vääristää tuloksia. Tätä kutsutaan aineiston reaktiivisuudeksi eli aineiston saastumiseksi. (Kananen 2015, ss. 338–339) Opinnäytetyön tekijät ovat olleet äitiysneuvolassa harjoittelussa, missä on saatu omakohtaista kokemusta tutkittavasta ilmiöstä eli isyyden tunnustamisesta neuvolassa. Tällöin on voinut muodostua mielipiteitä aiheesta,

mutta sen ei tule antaa vaikuttaa tutkimustuloksiin. Haastattelussa ei tule johdatella tiedonantajia tiettyyn suuntaan ja aineiston analysoinnissa pitää aineisto kohdata objektiivisesti.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tarkastellaan koko tutkimusprosessia ja arvioinnissa painottuu työn johdonmukaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tutkimuksen totuudellisuuden arvioinnissa lähtökohtana on tarkka raportointi aineistosta, menetelmistä ja analyysivaiheista. Tällöin ulkopuolinen henkilö voi tarkistaa koodauksen, luokittelun ja tulkinnan. Samoilla menetelmillä ja päättelyketjuilla tulisi ulkopuolisenkin henkilön päästä samaan lopputulokseen. Toisaalta tulee huomioida se, että aineistosta voidaan saada monenlaisia tulkintoja, ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa. Tutkimustulokset on johdettu oikein aineistosta, jos samaan tulkintaan päätyneet ulkopuoliset henkilöt tulevat samaan lopputulokseen. (Kananen 2015, s. 353) Tutkimuksen uskottavuuden edellytyksinä on tutkimustulosten selkeä kuvaus niin, että lukija saa ymmärryksen siitä, miten aineisto on analysoitu ja miten tutkijan muodostamat luokitukset kattavat aineiston (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, s. 198). Opinnäytetyössä on kuvailtu tutkimusprosessi ja perusteltu aineistonkeruuta ja analyysia koskevat valinnat. Tulokset on esitelty sanallisesti ja käyttäen alkuperäisilmauksia. Aineiston analyysista on yhden pääluokan osalta esimerkki taulukossa (Taulukko 1.), jotta lukija voi ymmärtää opinnäytetyön tekijöiden päättelyketjun. Tutkimuksen analyysitaulukko löytyy työn lopusta liitteenä (Liite 4).

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös sen toistettavuuden eli reliabiliteetin kautta. Reliabeli tutkimus ei anna sattumanvaraisia tuloksia, vaan sama tulos voidaan saada tutkimus toistamalla tai eri tutkijoiden päättelemänä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, s. 226) Luotettavuutta voidaan tarkastella arvioimalla tulosten siirrettävyyttä johonkin muuhun kontekstiin. Siirrettävyyteen voidaan vaikuttaa sillä, että konteksti, eli tutkimusympäristö, tiedonantajien valinta, aineistonkeruu ja analyysivaiheet ovat tarkasti kuvattu tutkimusraportissa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, s. 198) Koska aiheesta on tehty tähän mennessä vain muutamia opinnäytetöitä eikä sen laajempia tutkimuksia, tulosten vertaaminen ja reliabiliteetin arvioiminen on haastavaa. Tutkimuksen tiedonantajien melko pienen määrän ja tiedon keräämisen alueellisuuden vuoksi on mahdollista, etteivät tulokset toistu täysin samanlaisina, mikäli tutkimus toteutettaisiin isommalle joukolle tai eri alueella kuin kyseessä oleva tutkimus.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tulee myös pohtia tutkimuksen validiteettia eli sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä mitä piti ja luvattiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 136). Tämän tutkimuksen avulla saatiin vastaukset tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja tutkimusasetelmaa ja sen toteutusta voidaan pitää tältä osin onnistuneena. Toisaalta laadullisen tutkimuksen piirteisiin kuuluu myös se, ettei tutkimuksen alussa voida tarkasti määrittää sitä millaisia tuloksia tutkimus tulee antamaan.

Tutkimuksen avulla saatiin tutkimuskysymysten lisäksi myös muuta tietoa, jota ei ollut osattu tutkimuksen alkaessa odottaa.

Aineistonkeruun laadukkuuteen voidaan vaikuttaa etukäteen suunnittelemalla haastattelurunko hyvin. Ennalta tulee miettiä, miten teemoja voidaan syventää ja pohtia lisäkysymysten muotoja. Toisaalta, aina ei voi enakkoon määritellä millaisia lisäkysymyksiä haastattelun edetessä nousee. (Hirsijärvi & Hurme 2010, s. 184) Opinnäytetyössä teemahaastattelurunkoa laadittaessa mietittiin huolellisesti tarkentavien kysymysten asettelua. Kysymysten ei haluttu olevan liian johdattelevia eikä sisältävän ennakkoodotuksia. Haastattelurunkoa testattiin etukäteen loppuvaiheen terveydenhoitajaopiskelijoilla ja muokattiin saadun palautteen perusteella eteenpäin.

Aineistonkeruussa tulee kiinnittää myös huomiota tiedonantajien valintaan ja haastattelijan ja tiedonantajan väliseen valta-asemaan. Jotta tutkimus olisi oikeudenmukainen ja antaisi luotettavaa tietoa, tutkijalla ei voi olla valtaa tutkimuksen tiedonantajaa kohtaan kuten esimerkiksi esimiesasema. Tutkimuksen tiedonantajia valitessa tulee kiinnittää huomiota tasapuolisuuteen eikä vastaajista tule rajata pois mahdollisia ei-toivottujen vastausten antajia. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, s. 221) Tutkimuksen tiedonantajiksi valittiin Hämeenlinnan kaupungin äitiys- ja lastenneuvoloissa työskenteleviä terveydenhoitajia. Opinnäytetyön tekijöillä ei ole minkäänlaista valtasuhdetta tutkimuksen tiedonantajiin. Haastatteluihin kutsuttiin kahdeksan terveydenhoitajaa, mutta opinnäytetyön tekijöistä riippumattomista syistä osallistujia oli viisi. Aineistosta saatiin riittävän kattava, vaikka tiedonantajia olikin vähemmän kuin alun perin oli tarkoitus.

Haastattelujen luotettavuus varmistettiin nauhoittamalla ne. Muistin vaaraan ei kannata jättää mitään, koska muisti on rajallinen ja usein muistetaan mitä halutaan. Muistinvaraisesta tiedosta on vaikea arvioida, onko se luotettavaa. Lisäksi haastatteluissa teemat ja haastattelun kulku ovat tutkijan päätösvallassa. (Kananen 2015, s. 340) Haastattelut päädyttiin nauhoittamaan kahdelle laitteelle, nauhurille ja matkapuhelimeen ja siirtämään äänitteet tietokoneelle heti haastattelujen jälkeen. Tämän jälkeen ne poistettiin tallentimisesta.

Muistin luotettavuutta on myös tässä tutkimuksessa pohdittava tutkimuksen tiedonantajien muistikuvien oikeellisuuden osalta. Uuden työtehtävän siirtymisestä terveydenhoitajille ja siihen saadusta koulutuksesta oli haastatteluhetkellä kulunut jo yli kolme vuotta. Tämän takia muistikuvat eivät välttämättä ole täysin tarkkoja ja muistikuvat ovat saattaneet värittyä tai muuttua vuosien mittaan. Tämä on otettava huomioon erityisesti tarkasteltaessa tutkimuksen tuloksia terveydenhoitajien ennakkokäsityksistä uutta tehtävää kohtaan sekä terveydenhoitajien saamasta koulutuksesta ja perehdytyksestä. Tutkimuksessa käytetty ryhmähaastattelu lisää tältä osin kuitenkin luotettavuutta, sillä aineiston kokemukset ovat useamman

ihmisen yhteisiä ja ryhmän keskustelu saattoi auttaa tiedonantajia muistamaan asioita.

Opinnäytetyötä tehdessä pohdintaa herätti erityisesti aineiston säilytykseen liittyvät kysymykset ja sen luotettavuus. Ääninauhoitteet tallennettiin pilvipalveluun, jonne pääsee vain salasanalla. Tällöin ne eivät olleet muiden ihmisten kuunneltavissa. Äänitteet kirjoitettiin auki tekstimuotoon ja teksti tallennettiin samaan pilvipalveluun. Äänitteitä ja aukikirjoitettua aineistoa säilytetään, kunnes opinnäytetyö on arvioitu. Tämän jälkeen ne hävitetään. Opinnäytetyössä aineistonkeruun luotettavuuteen saattaa vaikuttaa heikentävästi se, ettei opinnäytetyöntekijöillä ollut aikaisempaa kokemusta haastatteluiden tekemisestä.

8.3 Tiedonhaku

Tiedonhaku oli osittain melko haastavaa, sillä isyyden tunnustaminen neuvolassa on ilmiönä uusi. Siitä ei ole tehty vielä tutkimuksia. Aiheesta opinnäytetöitä on tehty muutamia kappaleita, joihin tutustuttiin opinnäytetyötä tehdessä, mutta niitä ei käytetty lähteenä. Tässä työssä käytettiin yleisesti luotettaviksi todettuja lähteitä. Suomessa neuvolatyötä ohjaavat monet Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suositukset ja ohjeistukset, joten THL esiintyy lähteissä useasti. Opinnäytetyössä oli suuressa osassa uusi isyyslaki, joten lähteinä on käytetty myös eduskunnan esityksiä lain valmistelusta, sosiaali- ja terveysministeriön pohdintoja lain uudistamisen tarpeista ja lähtökohdista sekä ajantasaista lainsäädäntöä. Lähteiksi pyrittiin valitsemaan ajankohtaisia alle 10 vuotta vanhoja lähteitä, jotta ne olisivat ajankohtaisia ja paikkansa pitäviä.

Teoriatietoa opinnäytetyöhön haettiin useista tietokannoista ja hakukoneista. Tietokantoina opinnäytetyössä käytettiin Mediciä, Artoa, Melindaa, Valtoa ja Julkaria. Lisäksi tietoa haettiin Google Scholarin ja Googlen avulla. Tiedonhakua tehtiin myös manuaalisesti aiheesta löydettyjen opinnäytetöiden, tutkimusten ja viranomaisohjeiden lähteisiin tutustuen. Haettaessa tietoa isyyden tunnustamisesta ja isyyslaista hakusanoina hauissa käytettiin ilmaisuja "isyiden tunnustaminen AND neuvola", "isyiden tunnustaminen AND terveydenhoitaja", "isyiden tunnustaminen", "isyyslaki" sekä "isyyslain uudistaminen". Isyydestä ja isyyden tukemisesta haettiin tietoa hakusanoilla "isyys", "isyys AND tukeminen", "isyteen kasvu" sekä "isyys AND neuvola". Äitiysneuvolatoiminnasta tietoa haettiin käyttäen hakusanoja "äitiysneuvola", "äitiysneuvolatoiminta" sekä "äitiysneuvola AND terveydenhoitaja".

Isyyden tukeminen oli ainoa aihe, johon voitiin käyttää kansainvälisiä lähteitä. Kansainvälistä tutkimustietoa haettaessa käytettiin Cinahl-, JBI- ja Google Scholar -tietokantoja. Tiedonhaussa käytettiin hakusanoja "fatherhood" ja "paternity". Lähdeaineistoa etsiessä pohdittiin myös kansainvälisten tutkimusten soveltumista Suomeen. Isyys on kulttuurisidonnaista eikä muualla maailmassa ole samanlaista neuvolajärjestelmää kuin

Suomessa. Lähteiksi pyrittiin valitsemaan mahdollisimman samankaltaisissa kulttuureissa toteutettuja tutkimuksia, jotta niiden tulokset olisivat relevantteja myös suomalaista isyyttä pohdittaessa.

9 POHDINTA

Isyyden tunnustaminen neuvolassa on verrattain uusi ilmiö, joten oli kiinnostavaa ja perusteltua tutkia, millaisia kokemuksia terveydenhoitajilla on uudesta työtehtävästään, joka on siirtynyt toiselta alalta terveyspalveluihin. Aikaa isyyslain uudistuksesta on kuitenkin kulunut jo yli kolme vuotta, joten oletettiin, että kohu asiasta on laantunut ja todellinen mielipide asiasta ehtinyt muodostumaan. Seuraavissa alaluvuissa pohditaan tutkimuksen tuloksia ja niiden hyödyntämistä, opinnäytetyöprosessia ja jatkotutkimusaiheita.

9.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa äitiysneuvolan terveydenhoitajien kokemuksia isyyden tunnustamisesta äitiysneuvolassa. Tavoitteena oli kerätä tietoa terveydenhoitajien kokemuksista, jotta työorganisaatio voisi tarjota terveydenhoitajille heidän tarvitsemaansa tietoa ja tukea työtehtävän hoitamiseen ja mahdollisesti myös kehittää työtehtävän sujuvuutta edelleen. Tutkimuksen tiedonantajina olivat Hämeenlinnan kaupungin äitiys- ja lastenneuvolassa työskentelevät terveydenhoitajat, joiden työnkuvaan isyyden tunnustamisen vastaanottaminen kuuluu. Kaikilla haastateltuun osallistuneilla terveydenhoitajilla oli kokemusta isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta eli he kaikki tunsivat tutkittavan aiheen hyvin ennakoon. Tutkimuksen kannalta onkin tärkeää, että tiedonantajilla on paljon kokemusta tutkittavasta aiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2012, s.85).

Opinnäytetyölle asetettiin työn suunnitteluvaiheessa viisi tutkimuskysymystä, joihin tutkimuksella pyrittiin saamaan vastauksia. Tutkimuksen avulla onnistuttiin vastaamaan näihin tutkimuskysymyksiin. Ennalta asetettujen tutkimuskysymysten lisäksi tutkimus antaa tietoa myös terveydenhoitajien ennako-odotuksista uutta työtehtävää kohtaan sekä mahdollisista jatkotutkimusaiheista.

Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että terveydenhoitajat suhtautuivat melko varautuneesti uuden työtehtävän siirtymiseen heille. Työmäärän ja vastuun lisääntyminen huoletti terveydenhoitajia etukäteen. Erityisesti lakitekstien ymmärtäminen ja soveltaminen tuntuivat terveydenhoitajille vieraalta ja haastavalta osalta uutta työtehtävää. Myös Terveydenhoitajaliitto nosti lain valmisteluvaiheessa vahvasti esiin uuden työtehtävän vaativan terveydenhoitajilta vanhemmuuteen liittyvän oikeudellisen normiston sekä laajemmin sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemista ja näin

lisäävän terveydenhoitajien osaamisvaatimuksia. Myös resurssien riittävydestä oltiin huolissaan. (Terveydenhoitajaliitto 2015) Haastattelussa terveydenhoitajat eivät nostaneet esiin positiivisia ennako-odotuksia liittyen isyyden tunnustamisen siirtymiseen neuvolaan.

Tutkimuksessa ilmenee, etteivät terveydenhoitajat olleet saaneet yhteistä koulutusta uuden työtehtävän hoitoon ja osa terveydenhoitajista oli jäänyt kokonaan ilman koulutusta. Tyytyväisimpiä saamaansa koulutukseen olivat terveydenhoitajat, jotka olivat käyneet Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen koulutuksen. Uusille neuvolatyön aloittaville terveydenhoitajille koulutusta ei ole tarjolla ollenkaan. Tällaisissa tilanteissa vastuu perheydyttämisestä jää muille terveydenhoitajille. Tämä toimintatapa voi kuormittaa muita työntekijöitä eikä toisaalta välttämättä takaa kaikille terveydenhoitajille tasalaatuista ja riittävää osaamista tehtävän hoitoon. Isyyslain valmisteluvaiheessa neuvolan terveydenhoitajien riittävää koulutusta tehtävän hoitamiseen pidettiin tärkeänä (Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, s.76; Salminen 2014, s. 26).

Tutkimuksen perusteella isyyden tunnustaminen neuvolassa on asettunut melko hyvin osaksi neuvolan terveydenhoitajien työtä. Uuden työtehtävän ja siihen liittyvien käytäntöjen asettuminen vei kuitenkin aikaa ja aiheutti lisätyötä terveydenhoitajille. Nyt kun uusi toimintatapa on ollut käytössä yli kolme vuotta, toimintatavat ovat vakiintuneet ja työtehtävän hoidosta on tullut terveydenhoitajille rutiinia. Terveydenhoitajien suhtautuminen työtehtävään vaikuttaa muuttuneen negatiivisista ennakkokäsityksistä melko neutraaliksi tai jopa positiiviseksi. Haasteita työtehtävän hoitoon luovat kuitenkin maahanmuuttajataustaisten perheiden isyyden tunnustamisesta sekä epäselvät tapaukset. Jo lain valmisteluvaiheessa on arveltu monikulttuurisuuden luovan haasteita isyyden tunnustamiseen neuvolassa. Kuitenkin tasapuolisuuden vuoksi ennakkollinen isyyden tunnustaminen neuvolassa haluttiin tarjota myös ulkomaalaistaustaisille ja monikulttuurisille perheille. (Salminen 2014, s. 24) Tutkimuksen mukaan haastaviin ja epäselviin tilanteisiin koetaan kuitenkin olevan riittävästi tukea ja vaihtoehtoisia toimintamalleja saatavilla.

Tutkimuksen tulosten mukaan perheet ovat ottaneet uudistuksen hyvin vastaan. Uusi toimintatapa on perheille helppo ja mieleinen. Terveydenhoitajat näkevät tämän uudistuksen parhaana puolena. Isien neuvolakäyn-teihin osallistumiseen terveydenhoitajat näkivät uudistuksen vaikuttaneen lisäävästi jonkin verran avoparien kohdalla. Toisaalta terveydenhoitajat kertoivat isien osallistumisen neuvolan toimintaan lisääntyneen muutenkin jatkuvasti, joten on vaikeaa arvioida isyyden tunnustamisen siirtymisen todellisia vaikutuksia isien aktiivisuuteen. Isyyden tunnustamisen käytäntöjen helpottaminen perheille sekä isien neuvolatoimintaan osallistumisen lisääminen olivatkin uudistuksen tärkeimpiä tavoitteita isyyslain valmisteluvaiheessa (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2015, s. 1; Isyyslain uudistamistyöryhmä 2013, s.72).

Tutkimuksen perusteella terveydenhoitajien nykyinen osaaminen aiheesta on melko hyvää, eivätkä he kaipaa tällä hetkellä lisäkoulutusta. Kuitenkin uusien terveydenhoitajien riittävä koulutus ja lisäkoulutus muutostilanteissa nostetaan haastattelussa esiin. Uuden äitiyslain ja sen mukanaan tuoman äitiyden tunnustamisen nähdään olevan tällainen muutostilanne, johon lisäkoulutusta tulisi tarjota. Uutta äitiyslakia sovelletaan 1.4.2019 jälkeen alkunsa saaneisiin raskauksiin, joten ensimmäiset äitiyden tunnustamiset tulevat tapahtumaan syksyllä 2019. (THL 2019) Haastatteluhetkellä terveydenhoitajilla ei ollut tietoa lisäkoulutuksesta.

Tutkimuksessa kehittämisehdotuksina nousevat esiin käytäntöjen yhtenäistämisen ja palautteen saamisen toiveet. Terveydenhoitajat halusivat myös työssään huomioida enemmän isiä. Vastaanottokäynti, jonka yhteydessä isyys tunnustetaan, olisi terveydenhoitajien mielestä luonteva kohta laajemmallekin isysteeman käsittelylle. Tätä käyntiä voitaisi tarjota myös avioliitossa oleville isille. Käyntikerralle olisi hyvä kehittää oma sisältönsä ja materiaalinsa. Äitiysneuvolatoiminnan suosituksissa ei tällä hetkellä ole tiettyä vastaanottokäyntiä, jossa isyys ja isäksi kasvu otettaisi erikseen puheeksi (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, ss. 105–106). Tärkeäksi tutkimuksen perusteella koetaan myös perheiden kokemusten kuuleminen. Terveydenhoitajat ehdottivat tutkimusta perheiden ja erityisesti isien kokemuksista jatkotutkimusaiheeksi.

9.2 Johtopäätökset

Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että isyyden tunnustaminen neuvolassa on alkuhaasteiden jälkeen asettunut hyvin osaksi neuvolaterveydenhoitajien työnkuvaa ja neuvolatoimintaa. Toimintatapa nähdään erityisen positiiviseksi perheiden kannalta. Tutkimuksen mukaan työtehtävän hoitamisessa on edelleen jonkin verran haasteita, mutta näihin koetaan saatavilla olevan tuen olevan riittävää. Mahdollisuus lastenvalvojan konsultointiin nähdään tärkeäksi ja tämä mahdollisuus tulisi jatkossakin säilyttää terveydenhoitajien työn tukena.

Tärkeimpinä kehittämisehdotuksina esiin nousseet aiheet ovat käytäntöjen yhtenäistäminen ja palautteen saaminen sekä isien huomioimisen lisääminen neuvolatoiminnassa. Käytäntöjen yhtenäistämiseksi voisi olla hyvä pitää neuvolan terveydenhoitajien yhteinen palaveri, jossa käytännöistä sovittaisiin yhteisesti ja tarvittaessa sovituista käytännöistä laadittaisiin kirjallinen ohje. Palautetta tutkimuksen mukaan isyyden tunnustamisen onnistumisesta toivottiin lastenvalvojilta, jotka käsittelevät terveydenhoitajien vastaanottamat isyyden tunnustamiset. Kunnassa voitaisiin tulevaisuudessa vuosittain kerätä lastenvalvojien palautteita tai järjestää yhteinen palaveri, jossa käytäisiin läpi työtehtävän hoitamista ja mahdollisia parantamisen tarpeita.

Isien huomioimiseksi terveydenhoitajat toivoivat laajempaa isysteemaa vastaanottokäynnille, jolla isyyden tunnustaminen vastaanotetaan. Tätä

varten voisi olla hyvä olla olemassa jokin ennakolta suunniteltu aihekokonaisuus ja materiaali, jota kaikki terveydenhoitajat voisivat hyödyntää. Tätä vastaanottokäyntiä ja isyyden käsittelyä terveydenhoitajat ehdottavat tarjottavan myös avioliitossa oleville isille.

Tutkimuksen perusteella voidaan myös päätellä terveydenhoitajien lisäkoulutukselle aiheeseen liittyen olevan tulevaisuudessa tarvetta. Erityisesti neuvolassa työskentelynsä aloittaville terveydenhoitajille olisi hyvä tarjota koulutusta työtehtävän hoitamiseen. Isyyden tunnustaminen ja sen käytännöt tulisi huomioida ainakin uuden työntekijän perehdyttämisessä. Myös muutostilanteissa, kuten 1.4. 2019 voimaan tulleen äitiyslain ja sen mukanaan tuoman äitiyden tunnustamisen kaltaisissa muutostilanteissa olisi tutkimuksen mukaan tärkeää järjestää täydennyskoulutusta, johon kaikki neuvolassa työskentelevät terveydenhoitajat pääsisivät osallistumaan.

Tutkimuksen perusteella ei voida varmasti päätellä, onko isyyden tunnustaminen neuvolassa lisännyt isien osallistumista neuvolatoimintaan. Isät osallistuvat tutkimuksen mukaan jatkuvasti aktiivisemmin neuvolatoimintaan ja suurin osa isistä käy neuvolassa joka tapauksessa useamman kerran raskauden aikana. Joillekin isille isyyden tunnustamiskäynti voi kuitenkin olla ensimmäinen käynti neuvolassa, joten tällä käynnillä olisi erityisen tärkeää kiinnittää laajemminkin huomiota isään ja isyyteen.

Tutkimukseen on haastateltu vain osaa yhden kunnan neuvolan terveydenhoitajista. Se antaa siis ensisijaisesti tietoa kyseisen kunnan terveydenhoitajien kokemuksista. Kuitenkin osa tuloksista on tietyn edellytyksin hyödynnettävissä laajemminkin. Erityisesti tutkimuksen tulokset, jotka kertovat lisäkoulutuksen tarpeesta sekä tarpeesta isien laajemmalle huomioimiselle äitiysneuvolassa, tulisi ottaa muissakin kunnissa huomioon. Kuitenkin koulutukset sekä käytännöt ja niitä varten laaditut ohjeet voivat vaihdella eri kuntien välillä, joten käytäntöjen kehittämistä tulisi kunnissa miettiä oman tilanteen pohjalta. Myös isyyden tunnustamisten määrä ja niihin liittyvät haasteet kuten maahanmuuttajien ja monikulttuuristen perheiden määrä voi vaihdella merkittävästikin alueittain, joten neuvolaterveydenhoitajien kokemukset isyyden tunnustamisten vastaanottamisesta voivat näin ollen myös vaihdella selkeästi alueellisesti.

9.3 Opinnäytetyöprosessi

Aiheeksi opinnäytetyölle valikoitu opinnäytetyön aloittamishetkellä hyvinkin ajankohtainen aihe: isyyden tunnustaminen neuvolassa. Aihe opinnäytetyölle on lähtöisin työelämästä tilaajalta. Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2017 opinnäytetyön aiheen valinnalla ja aiheeseen tutustumisella sekä teorian tiedon keräämisellä. Kevään ja kesän 2018 aikana opinnäytetyön teoreettinen viitekehys saatiin kirjoitettua lähes lopulliseen muotoonsa. Syksyllä 2018 laadittiin tutkimussuunnitelmaa ja hahmoteltiin

teemahaastattelun runko. Loppuvuodesta 2018 pidettiin opinnäytetyön väliseminaari.

Aihe opinnäytetyölle tuli alun perin toiselta tilaajataholta, mutta tilaaja joutui perumaan tutkimuksen tekemisen opinnäytetyön tekijöistä riippumattomista syistä. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys ja tutkimussuunnitelma olivat tässä vaiheessa valmiina, mutta tilaaja puuttui. Hämeenlinnan kaupungilta tiedusteltiin halukkuutta tilata opinnäytetyö aiheesta. Neuvolapalveluiden palvelupäällikkö vastasi myöntävästi kyselyyn ja opinnäytetyö alkoi jälleen edetä. Tutkimuslupa saatiin Hämeenlinnan kaupungilta nopeasti ja haastattelu-aika neuvolan terveydenhoitajien kanssa saatiin sovittua melko nopealla aikataululla. Käytännön järjestelyiden hoitaminen tilaajan kanssa sujui loppujen lopuksi hyvin sujuvasti ja ongelmitta.

Aineiston keruu oli alun perin tarkoitus tehdä yksilöhaastatteluina, mutta tilaajan toiveesta haastattelu toteutettiin ajankäytöllisistä syistä ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelu toimi tämän aiheen yhteydessä hyvin, sillä se ei ollut haastatelluille liian henkilökohtainen. Kaikki haastatellut terveydenhoitajat osallistuivat haastatteluun aktiivisesti ja toivat esiin omat näkemyksensä. Näin aineistosta tuli kattava ja monipuolinen. Laaditun teemahaastattelurungon avulla saatiin hyvin kerättyä aineistoa, joka vastasi opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen analysointivaihe sujui melko sujuvasti haastattelun selkeän teemoittaisen rakenteen ansiosta. Analyysi tehtiin kuitenkin aineistolähtöisesti antamatta ennalta määrättyjen teemojen liikaa kahlita analyysiä. Opinnäytetyöprosessin lopuksi kirjoitettiin pohdintaluku sekä tiivistelmät.

Opinnäytetyö tehtiin parityönä. Molemmilla opiskelijoilla oli omat vahvuutensa opinnäytetyön tekemisessä ja työtä voitiin jakaa sen mukaan. Toiselta sai tukea työn tekemiseen ja ajatuksia pystyi jakamaan prosessin eri vaiheissa. Haasteeksi parityöskentelyssä muodostui ajoittain aikataulujen yhteen sovittaminen. Esimerkiksi ryhmähaastatteluun pääsi paikalle vain toinen opinnäytetyön tekijöistä ja työtä tehtiin paljon kumpikin pareista yksin omilla tahoillaan. Opinnäytetyön lopullinen sisältö ja kirjallinen muoto on kuitenkin yhdessä mietitty ja muokattu.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli opinnäytetyön tekijöiden ammatillisen osaamisen kehittäminen. Neuvola on yksi merkittävä mahdollinen työkenttä, joten isyyden tunnustaminen voi olla tulevaisuudessa osa opinnäytetyöntekijöiden työnkuvaa. Teoreettisen viitekehysten laatimisessa tutustuttiin perusteellisesti äitiysneuvolatyöhön ja uuteen isyyslakiin, joten opinnäytetyön tekeminen on antanut valmiuksia neuvolatyöhön ja erityisesti tämän työtehtävän hoitamiseen. Se on antanut myös käsityksen nykyisestä työelämästä ja sen jatkuvasta kehittymisestä, sillä mahdollinen sosiaali- ja terveystieteiden tavoittelee yhä enemmän sosiaali- ja terveyspalveluiden yhtenäistämistä ja moniammatillisesta yhteistyöstä.

Opinnäytetyön tekijät ovat saaneet opinnäytetyöprosessista valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn. Koska aihetta oli melko vähän tutkittu, vaati teoreettisen viitekehyksen laatiminen erityistä pohdintaa. Tuli miettiä, millaisia aihealueita valitaan tukemaan varsinaista kiinnostuksen kohteena olevaa, melko kapea-alaista ilmiötä. Opinnäytetyötä tehdessä tiedonhakutaidot kehittyivät: opittiin käyttämään erilaisia tietokantoja sekä arvioimaan kriittisesti tiedon luotettavuutta.

9.4 Jatkotutkimusaiheet

Tutkimuksesta terveydenhoitajien toiveista nousi suoraan jatkotutkimusaiheeksi perheiden ja erityisesti isien kokemusten kartoittaminen. Ennakollisen isyydentunnustamisen toivottiin lain valmisteluvaiheessa vaikuttavan suotuisasti isien isyyteen kasvuun, mutta tätä puolta ei ole uudistuksen jälkeen tutkittu. Terveydenhoitajien mielestä olisi kiinnostavaa kuulla miten isät ovat isyyden tunnustamisen neuvolassa kokeneet ja mitä se on heille merkinnyt. Tutkimuksessa voitaisi laajemminkin selvittää isien toivomuksia neuvolatoiminnalle ja isyyden tukemiselle. Tilaajana toimiva taho voisi saamansa tiedon perusteella, kehittää neuvolatoimintaa ja isyyden tunnustamisen käytäntöjä eteenpäin paremmin isiä huomioivaksi ja isyyttä tukevaksi.

Toinen tärkeä tutkimusaihe voisi olla se miten uusien neuvolaterveydenhoitajien osaaminen isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta varmistetaan. Tutkimuksessa voitaisiin kartoittaa millaista koulutusta ammattikorkeakoulut tarjoavat työtehtävästä ja koetaanko se riittäväksi työelämään siirryttäessä. Tutkimuksen avulla voitaisiin selvittää tulisiko uusille neuvolassa työskentelyn aloittaville terveydenhoitajille tarjota täydennyskoulutusta aiheesta.

Äitiyslain muutosten alettua näkyä neuvolatoiminnassa, voisi myös äitiyden tunnustamista tutkia eri kanteilta. Olisi tärkeää selvittää kuinka terveydenhoitajat ovat omaksuneet työtehtävän laajenemisen koskemaan myös naispareja sekä millaista täydennyskoulutusta terveydenhoitajat ovat tehtävän hoitoon saaneet. Myös perheiden kokemuksia äitiyden tunnustamisesta voisi tutkimuksen avulla selvittää, kunhan lain voimaan tulosta on kulunut tarpeeksi aikaa kokemusten kertymiseksi. Samassa yhteydessä tutkimuksen avulla voitaisiin toki myös laajemmin selvittää naisparien kokemuksia neuvolatoiminnasta ja heidän toiveitaan neuvolapalveluiden kehittämiseen.

LÄHTEET

Campbell, D., Sponsler, W., Weatherspoon, C. & Weatherspoon, D. (2015). Fear of Fatherhood. *International Journal of Childbirth Education* 1/2015, ss. 33–37. Haettu 4.4.2018. Cinahl-tietokanta.

Eduskunnan kirjasto (2015). Isyyslain uudistaminen. Lakihankkeen tietopaketti. Haettu 23.7.2018 osoitteesta https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LAT/Sivut/isyyslain_uudistaminen.aspx

Eydal, G.B. & Rostgaars, T. (2016). *Fatherhood in the Nordic welfare states: comparing care politics and practice*. Bristol: Policy Press.

Fägerskiöld, A. (2008). A change in life as experienced by first-time fathers. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 3/2008, ss. 64-71. Haettu 17.8.2018 Cinahl-tietokanta.

Haapio, S., Korki, K., Koski, P. & Paavilainen, R. (2009). *Perhevalmennus*. Helsinki: Edita.

Hakulinen, T., Bildjuschkin, K. & Otronen, K. (2017). Puolison ja muiden läheisten tuki imetyksessä ja vauvan hoidossa. Teoksessa T. Hakulinen, K. Otronen & M. Kuronen (toim.) *Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma vuosille 2018–2022*. Haettu 16.4.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-949-1>

Hakulinen-Viitanen, T., Onwen-Huma, H., Pulkkinen, P., Sandt, M. & Varsa, H. (2017). *Sukupuolten tasa-arvo neuvolan asiakastyössä. Opas vanhempien ja lasten tukemiseen sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:13. Haettu 10.4.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3966-0>

Hakulinen-Viitanen, T., Hastrup, A. & Wiss, K. (2010). Perusterveydenhuollon neuvolapalvelut. Teoksessa S. Kauppinen (toim.) *Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijoiden arvioita peruspalvelujen tilasta*. Peruspalvelujen tila 2010 -raportin tausta-aineisto. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 25.5.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085435>

Hakulinen-Viitanen, T., Hietanen-Peltola, M., Hastrup, A., Wallin, M. & Pelkonen, M. (2012). *Laaja terveystarkastus - Ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen opas 22. Haettu 10.4.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-708-0>

Helin, M. (2016). *Isyyslaki*. Helsinki: Talentum Pro.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2010). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki j kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hyvärinen, M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 11–45.

ISL. Isyyslaki 11/2015. Haettu 20.3.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150011>

Isyyslain uudistamistyöryhmä (2013). Isyyslain uudistaminen. Mietintöjä ja lausuntoja 56/2013. Helsinki: Oikeusministeriö. Haettu 22.3.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-344-3>

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. (2017). *Tutkimus hoitotieteessä*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Klemetti, R. & Hakulinen-Viitanen, T. (toim.) (2013). *Äitiysneuvolaopas - suosituksia äitiysneuvolatoimintaan*. Kansallinen äitiyshuollon asiantuntijaryhmä (kirj.). Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 16.4.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-972-5>

Koskinen, K. (2008). *Imetysohjaus*. Helsinki: Edita.

Kylmä, J. & Juvakka, T. (2007). *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita.

Laanterä, S. (2011). *Breastfeeding counseling at the maternity health care*. Väitöskirja. Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Health care Sciences, no. 52. Haettu 16.4.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-0405-8>

Lapsen huoltolaki 361/1983. Haettu 2.3.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

Lähteenmäki, M. & Neitola, M. (2014). Isien tukiverkostot vauvaperheissä. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, ss. 65–74.

Mykkänen, J. & Eerola, P. (2013). Isyyteen sitoutuminen ja isänvastuu esikoisisien kertomana. *Kasvatus* 44/1, ss. 17–29.

Mykkänen, J. & Eerola, P. (2014). Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa J. Mykkänen & P. Eerola (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudemus, ss. 49–64.

Punamäki, R. (2011). Vanhemmuuteen siirtyminen: raskausajan ja ensimmäisen vuoden kiintymyssuhteet. Teoksessa J. Sinkkonen & M. Kalland (toim.) *Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen*. Helsinki: WSOYpro Oy, ss. 95–113.

Oikeusministeriö (2014). Isyyslaki uudistuu - isyyden tunnustaminen mahdollista avopareille jo neuvolassa. Tiedote. Helsinki: Oikeusministeriö. Haettu 20.3.2018 osoitteesta http://oikeusministerio.fi/artikkeli/-/aset_publisher/isyyslaki-uudistuu-isyyden-tunnustaminen-mahdollista-avopareille-jo-neuvolassa

Rouhe, H. & Saisto, T. (2013). Synnytyspelko. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim* 5/2013, ss. 521–527. Haettu 22.8.2018 Terveysportti-tietokanta. <https://duodecimlehti.fi/lehti/2013/5/duo10849>

Saisto, T., Linbohm, P., Stenbäck, P. & Taivanen, T. (2014). Synnytyspelon hoito neuvolassa. *Lääkärilehti* 16–17/2014a, ss. 1221–1225. Haettu 22.8.2018. Medic-tietokanta. <http://www.laakari-lehti.fi.ezproxy.hamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/synnytyspelon-hoito-neuvolassa/>

Salminen, K. (2014). *Isyyslain uudistaminen*. Lausuntotiivistelmä. Mietintöjä ja lausuntoja 7/2014. Helsinki: Oikeusministeriö. Haettu 21.3.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-353-5>

Silvola, S. (2015). Isyyslain kokonaisuudistus ja isyyden tunnustaminen äitiysneuvolassa. Teoksessa T. Hakulinen & P. Kiuru (toim.) *Valtakunnalliset Neuvolapäivät 20.10. – 21.10.2015 Helsinki: Neuvolatoiminta ajan hermolla*. THL—työpäpaperi 21/2015. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 18.5.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-338-3>

Sosiaali- ja terveysministeriö (2008). *Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvolassa*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:24. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 4.4.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504226949>

Sosiaali- ja terveysministeriö (2009). Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:20. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 21.8.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2942-5>

Sosiaali- ja terveysministeriö (2015). Isyyslaki uudistuu vuonna 2016 – isyyden voi tunnustaa jo äitiysneuvolassa. Kuntainfo. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 20.3.2018 osoitteesta <http://stm.fi/documents/1271139/1427058/isyyslaki.pdf/b1442020-645c-4162-b023-edf49664dc77>

Terveydenhoitajaliitto (2015) Isyyden tunnustaminen lastenvalvoilta neuvolan terveydenhoitajille. Terveydenhoitajaliiton tiedotteet 2015. Haettu 25.05.2018 osoitteesta https://www.terveydenhoitajaliitto.fi/uutishuone/tiedotearkisto/tiedotteet_2015/isyyden_tunnustaminen_lastenvalvoilta_neurolaterveydenhoitajille.170.news

Terveydenhuoltolaki 1326/2010. Haettu 18.8.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2015). Puoliso imetyksen tukijana. Imetyt. Tietopakettit. Lastenneuvolakäsikirja. M. Rova (toim.). Päivitetty 14.9.2015. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 16.4. 2015 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopaketit/imetyt/puoliso-imetyksen-tukijana>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2016). Isyyden tunnustaminen ja yhteishuoltosopimus ennen lapsen syntymää. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 20.3.2018 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/isyyden-selvittaminen/isyyden-tunnustaminen-ennen-lapsen-syntymaa>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2018a). *Lapsen elatus ja huolto sekä isyyden selvittäminen 2017*. Tilastoraportti SVT 18/2018. Haettu 19.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018052424581>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2018b). *Meille tulee vauva -opas*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 16.8.2018 osoitteesta https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/lait_oppaat/neuvola/oppaat_ja_esitteet_perheille/meille_tulee_vauva_opas

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2019). Äitiyden selvittäminen. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 5.4.2019 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiyden-selvittaminen>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2012). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja Ellibs.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Haettu 27.4.2018 osoitteesta <http://www.tenk.fi/fi/tenkin-ohjeistot>

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009. Haettu 18.8.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090380>

Valtiovarainministeriö (2016). *Peruspalvelujen tila -raportti 2016, osa II*. Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunta. Valtiovarainministeriön julkaisu – 9/2016. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Haettu 25.5.2018 osoitteesta <http://vm.fi/julkaisu?pubid=10903>

Viljamaa, M-L. (2003). *Neuvola tänään ja huomenna – Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki*. Väitöskirja. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 212. Haettu 10.4.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN,0+32-63:951-39-1427-5>

Vilka, H. (2015). *Tutki ja kehitä*. Jyväskylä: PS-kustannus.

World Health Organization & UNICEF (2003). *Global strategy for infant and young child feeding*. Haettu 16.2.2018 osoitteesta <http://www.who.int/nutrition/publications/infantfeeding/9241562218/en>

SAATEKIRJE

Hyvä neuvolan terveydenhoitaja!

Olemme terveydenhoitajaopiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä isyyden tunnustamisesta neuvolassa. Tavoitteena opinnäytetyöllä on kertoittaa terveydenhoitajien kokemuksia siitä, miten vuonna 2016 voimaan astunut isyyslain muutos on vaikuttanut heidän työhönsä. Opinnäytetyössä pyritään myös selvittämään, kuinka isyyden tunnustaminen neuvolassa on vaikuttanut perheiden ja erityisesti isien tukemiseen ja kohtaamiseen. Lisäksi tavoitteena on selvittää millaista tietoa ja tukea aiheesta vielä mahdollisesti kaivataan työn tueksi sekä saada tietoa terveydenhoitajien kehittämis ehdotuksista isyyden tunnustamiseen liittyen.

Tutkimukseen haastatellaan kuntanne äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitajia ja haluaisimme kuulla myös teidän kokemuksianne aiheesta. Haastattelu tapahtuu ryhmähaastatteluna työaikanaanne työpaikkanne tiloissa. Haastattelu tullaan äänittämään. Äänitteet kirjoitetaan auki haastattelun jälkeen ja tämän jälkeen ne hävitetään. Äänitteet ja aukikirjoitetut haastattelut säilytetään salasanalla suojatussa pilvipalvelussa, johon ei ole pääsyä muilla kuin opinnäytetyön tekijöillä. Auki kirjoitetut haastattelut hävitetään, kun opinnäytetyö on valmis ja arvioitu. Tietojanne käytetään luottamuksellisesti ja vain tässä opinnäytetyössä. Emme käytä lopullisessa työssä mitään tietoja, joista Teidät voisi tunnistaa.

Opinnäytetyö esitetään loppuseminaarissa keväällä 2019 julkaistaan Theseus.fi -sivustolla, josta voitte lukea opinnäytetyön tuloksista.

Osallistuminen tutkimukseen on täysin vapaaehtoista ja Teillä on oikeus jäädä pois tutkimuksesta milloin vain. Toivomme kuitenkin, että osallistutte, jotta saisimme opinnäytetyöstämme mahdollisimman kattavan ja siitä saatua tietoa voitaisi tulevaisuudessa käyttää työn kehittämiseen.

Vastaamme mielellämme, jos Teillä ilmenee jotakin kysyttävää!

Ystävällisin terveisin

Meri Niinimäki

xxxxxxxx@xxxxxxxxxx

Noora Nyman

xxxxxxxxxxxx@xxxxxxxxxx

Opinnäytetyön ohjaaja

Paula Hakala

xxxxxxxxxxxx@xxxxxxx

SUOSTUMUSLOMAKE

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN
OSALLISTUMISESTA

Hämeen ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Vankanlähde 9

Suostun osallistumaan Hämeen ammattikorkeakoulussa tehtävään opinnäytetyöhön

Opinnäytetyön aihe Isyyden tunnustaminen neuvolassa, terveydenhoitajien kokemuksiä uudesta työtehtävästä

Opinnäytetyön tekijät Meri Niinimäki, xxxxxxxxxxxx@xxxxxxxxxxxxxx

Noora Nyman, xxxxxxxxxxxx@xxxxxxxxxxxxxx

Opinnäytetyötä ohjaava opettaja Paula Hakala & Piiku Pakkanen

Opinnäytetyön toteutus

Aineistonkeruun menetelmä ja aikataulu

Aineisto kerätään ryhmähaastattelulla. Haastattelumuotona on teemahaastattelu. Haastattelu on tarkoitus suorittaa keväällä 2019. Haastattelut äänitetään.

Aineiston käsittely ja raportointi

Äänitetyt haastattelut litteroidaan ja sisältö analysoidaan. Tulokset raportoidaan opinnäytetyössä, joka julkaistaan Theseus.fi-sivustolla.

Ymmärrän mitä opinnäytetyön aineiston keruuseen osallistumiseni tarkoittaa. Olen selvillä, että minuun liittyviä tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja ainoastaan tässä opinnäytetyössä. Opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Voin halutessani keskeyttää opinnäytetyöhön osallistumisen ja kieltää minua koskevan tiedon käyttämisen opinnäytetyössä.

____/____ 20____

Opinnäytetyöhön osallistujan allekirjoitus

HAASTATTELURUNKO

Koulutus ja perehdytys uutta työtehtävää varten

- Mitä ajattelit, kun kuulit uudesta työtehtävästä?
- Mitä hyvää arvelit siinä olevan?
- Mitä huonoa arvelit siinä olevan?
- Millaista koulutusta ja perehdytystä saitte uutta työtehtävää varten?

Kokemukset isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta

- Miten uusi työtehtävä jalkautui käytännön työhön?
- Millaiseksi koet uuden työtehtävän hoitamisen suhteessa ajankäyttöön ja muihin resursseihin?
- Millaisia kokemuksia sinulla on ollut isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta osana työtäsi?
- Oletko kohdannut jonkinlaisia haasteita isyyden tunnustamisen vastaanottamisessa? Millaisia ja miten niistä on selvitty?
- Millä tavalla toimintatavat ovat muuttuneet nyt muutaman vuoden aikana?

Vaikutus asiakassuhteisiin ja isien kanssa toimimiseen

- Miten perheet ovat ottaneet uudistuksen vastaan?
- Miten se on vaikuttanut isien neuvolan tarkastuksiin osallistumiseen?

Tiedon ja tuen tarve

- Millaiseksi koit uuden työtehtävän hoitoon saamasi koulutuksen?
- Millaiseksi koet tällä hetkellä osaamisesi isyyden tunnustamisen osalta?
- Millaista mahdollista lisäkoulutusta tarvitsisit?
-

Kehittämis ehdotukset

- Miten isyyden tunnustamista tulisi mielestäsi kehittää?
- Terveystieteiden kannalta?
- Asiakkaiden kannalta?
- Organisaation kannalta?

SISÄLLÖNANALYYSITÄULUKKO

Sisällönanalyysi: Terveystenhoitajien kokemuksia uuden työtehtävän hoitamisesta			
Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Päälouokka
Lisätyön määrä huolestuttaa.	Lisää työtä	Uudenlainen työtehtävä	Terveystenhoitajien ennakko-odotukset uutta työtehtävää kohtaan
Iso lisätyömäärä.			
Tehtävänsiirtoa ammattiryhmältä omalle ammattiryhmälle.	Tehtävänsiirto.		
Tehtävänsiirto ammattiryhmältä toiselle tuot työhön uutta ajattelua.			
Lakien oppiminen ja hallitseminen huolestutti.	Huoli lakien hallitsemisesta	Huoli työtehtävän hallitsemisesta	
Koulutuksessa esitetyt hyvin tarkat kysymykset saivat huolestumaan, kuinka itse osaa toimia lakipykälien mukaan.			
Vastuu tuntui isolta.	Työtehtävässä iso vastuu		
Tärkeässä asiassa ei haluttu tehdä virheitä.			
Osa terveystenhoitajista kävi THL:n koulutuksessa Lahdessa.	Terveystenhoitajat osallistuivat erilaisiin koulutuksiin	Koulutuksen ja perehdytyksen saaminen työtehtävän hoitoon	Terveystenhoitajien saama koulutus ja perehdytys uuteen työtehtävään
Toiset terveystenhoitajista kävivät THL:n koulutuksessa Helsingissä.			
Yksi terveystenhoitajista oli saanut edellisessä työpaikassa työnantajan järjestämä koulutuksen.			
Yksi terveystenhoitajista ei ollut saanut uuteen työtehtävään koulutusta.	Kaikilla terveystenhoitajilla ei ollenkaan koulutusta työtehtävään		
Ei ole saanut uuteen työtehtävään koulutusta, vaan muut			

terveydenhoitajat ovat perehdyttäneet.			
Uusille työntekijöille ei tarjota koulutusta.			
Esimiehet vaativat koulutukseen osallistumista.	Koulutukseen osallistumisen mahdollistaminen		
Kaikkien osallistuminen taattiin useammalla koulutuspäivällä.			
Koulutus kesti yhden iltapäivän.	Koulutuksen kesto		
Koulutus oli puolipäiväinen.			
THL:n koulutukseen osallistui lakimiehiä.	Koulutuksen sisältö	Työtehtävän hoitamiseen saadun koulutuksen laatu	
THL:n koulutus oli moniammatillinen ja se koettiin asiantuntevaksi.			
Koulutuksessa painotettiin lain tuntemusta ja virheiden välttämistä, mikä lisäsi vastuun tunnetta.			
Koulutus koettiin riittäväksi.	Koulutuksen riittävyys		
Koulutus selvensi taustaa ja teoriaa ja helpotti asian sisäistämistä.			
Työtehtävän hoitaminen selkiytti asiaa ja osoitti koulutuksen olleen riittävä.			
Työnantajan järjestämä oma koulutus koettiin riittämättömäksi.			
Uuden työtehtävän omaksuminen vaati itsestä opiskelua.			
Käytännöt hakivat aluksi muotoaan ja paikkaansa.	Työtehtävän käytännöissä aluksi epäselvyyttä	Käytäntöjen muodostuminen uuteen työtehtävään	Terveystenhoitajien kokemukset uuden työtehtävän hoitamisesta

Käytäntöjen epäselvyys tuntui stressaavalta.		
Lomakkeiden toimittamisessa eteenpäin oli pitkään epävarmuutta.		
Lomakkeiden toimitusosoite vaihtunut kolme kertaa.		
Kaavakkeissa tapahtunut muutoksia.		
Uuden työtehtävän hoitamiseen varattiin lisäaikaa.	Lisäajan varaiminen työtehtävään	
Lisäaikaa varattiin vähintään 15 minuuttia.		
Aluksi isyyden tunnustamisten määrää ja niihin kuluva aikaa seurattiin.	Uuden työtehtävän seuranta	
Isyyden tunnustamisen vastaanottamiselle luotiin oma SPAT-koodi.		
Isyyden tunnustamiset tilastoidaan.		
Isyyden tunnustaminen sujuu luontevasti neuvolakäynnillä.	Työtehtävän käytännöt selkiytyneet	Uusi työtehtävä asettunut osaksi työtä
Uusi työtehtävä on asetunut osaksi käytäntöjä.		
Kehittynyt toimintatapa, jolla isyyden tunnustaminen otetaan puheeksi ja siitä muistutetaan.		
Kehittynyt selkeä toimintatapa, jolla isyyden tunnustaminen otetaan puheeksi ja siitä muistutetaan.		
Voimassa olevien henkilöllisyystodistusten tarpeesta muistutetaan.		
Uudesta työtehtävästä tullut rutiinia.	Työtehtävästä tullut rutiinia	
Uusi työtehtävä on hyvin muistissa.		
Ensikäynnillä aviosäädyn selvittäminen auttaa muistamaan isyyden		

tunnustamisen koskevan osaa perheistä.			
Asiakkaatkin tietävät isyyden tunnustamisen mahdollisuuden.			
Ohjeviikoista joustetaan tarvittaessa.	Työtehtävän hoidossa joustavuutta		
Jokaisella terveydenhoitajalla on omat tapansa työtehtävän hoitoon.			
Maahanmuuttajien kanssa erilaiset käsitykset avioliitosta ja yhteisen kielen puuttuminen vaikeuttavat yhteistyötä.	Isyyden tunnustaminen maahanmuuttajien kanssa tuottaa haasteita	Haasteet työtehtävän hoitamisessa	
Maahanmuuttajien kanssa isyyden tunnustaminen haastavaa.			
Selkeät säännöt siitä milloin isyyden tunnustamista ei voi tehdä neuvolassa ja asiakkaat tietävät ne hyvin.	Epäselvät tapaukset eivät työllistä terveydenhoitajia kovin paljon		
Harvoin ollut tilanteita, joissa tarvitaan tarkempia selvittelyitä.			
Joskus isyyden tunnustusta ei muisteta tehdä suositelluilla viikoilla.	Isyyden tunnustamisen unohtuminen		
Epäselvissä tilanteissa perhe voidaan ohjata lastenvalvojalle tekemään isyyden tunnustaminen.	Avun saaminen haasteisiin		
Maistraatissa tarkastetaan vielä äidin avioliittotatus ennen isyyden tunnustamisen hyväksymistä.			
Lastenvalvojalle voi soittaa ja kysyä neuvoa.			
Asiakkaat pitävät uudistuksesta.	Perheille positiivinen muutos	Uudistuksen positiiviset vaikutukset	Uudistuksen vaikutukset perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön

Perheet ovat ottaneet positiivisesti vastaan.		
Uudistuksessa on hyvääkin ja asiakkaat pitävät uudistuksesta.		
Uudistus helpottaa asiakkaiden elämää.		
Aikeisempaan toimintamalliin verrattuna perheet ovat kokeneet uuden toimintatavan helpommaksi.		
Isät tuleva neuvolaan ainakin kerran isyyden tunnustuksen vuoksi ja samalla voidaan keskustella muutenkin.	Voi lisätä isien osallistumista neuvolaan	
Isät osallistuvat muutenkin enemmän neuvolaan, joten isyyden tunnustaminen sopii luontevasti neuvolaan.		
Suurin osa isistä käy raskauden aikana neuvolassa.		
Osa isistä käy vain nopeasti hoitamassa isyyden tunnustamisen neuvolassa eikä muuten osallistu neuvolatoimintaan.		
Isät ovat valmiita näkemään vaivaa hoitaakseen isyyden tunnustamisen neuvolassa.		
Isyyden tunnustaminen raskauden aikana herättelee isää isyyteen liittyviin vastuisiin ja velvollisuuksiin.		
Isät eivät aina jaksakuunnella tai ymmärrälakitekstiä.	Lakitekstien vaikeus	Uudistuksen haasteet perheiden kanssa toimiessa
Lakitekstien tiukka ja uhkaava sävy voi tuntua hanakalalta.		

Aikataulujen sovittaminen isien kanssa on joskus haastavaa.	Aikataulujen sovittamisen haasteet		
Lastenvalvojalta ei ole tullut palautetta, että kaavakkeita ei olisi osattu täyttää.	Ei ole tullut negatiivista palautetta	Työtehtävän hallinta hyvää	Terveystenhoitajien osaaminen ja lisäkoulutustarve isyyden tunnustamisen vastaanottamisessa
Lastenvalvojalta ei ole tullut negatiivista palautetta.			
Työtehtävä koetaan melko suppeaksi ja helpoksi.	Työtehtävä selkeä		
Kirjoitusvirheiden tekemisen mahdollisuus jännittää.	Virheiden tekeminen paperien täyttämässä huolestuttaa	Virheet työtehtävän hoitamisessa huolestuttavat	
Päivämäärien kirjaaminen väärin jännittää.			
Paperit on täytettävä tarkasti, jotta niitä ei hylätä.			
Isyyden tunnustamiseen liittyen ei tällä hetkellä ole lisäkoulutustarvetta.	Ei tällä hetkellä tarvetta lisäkoulutukselle	Lisäkoulutustarve työtehtävän hoitamiseen	
Uusille työntekijöille tulisi olla sama lisäkoulutus kuin muillekin on ollut.	Uusille työntekijöille lisäkoulutusta		
Lisäkoulutus voisi olla vuosittain, jotta uudet työntekijät pääsisivät siihen.			
Lisäkoulusta toivotaan muutostilanteissa.	Muutostilanteissa lisäkoulutusta		
Äitiyden tunnustusten vastaanottamisesta toivotaan lisäkoulutusta.			
Äitiyden tunnustamisen vastaanottamisesta ei ole vielä ollut lisäkoulutusta.			
Äitiyden tunnustaminen koskee 1.4. jälkeen			

hedelmöityshoitoihin hakeutuneita naispareja, joten koulutus ehtii vielä tulla tätä ennen.			
Lastenvalvojilta toivottaisi palautetta vuosittain isyyden tunnustamisen onnistumisesta ja mahdollisista virheistä.	Palautteen saaminen	Työtehtävän käytäntöjen kehittäminen	Kehittämisehdotukset
Yhtenäisemmät toimintatavat olisivat hyvät.	Käytäntöjen yhtenäistäminen		
Olisi hyvä yhdessä sopia, kuinka tarkasti laki ja paperit käydään läpi.			
Tällä hetkellä useita eri toimintatapoja asioiden läpikäymisessä.			
Olisi hyvä, jos isyyden tunnustamiskäynnillä huomioitaisi isiä ja isyyttä muutenkin.	Isyyden huomioiminen laajemmin neuvolassa	Perheiden ja isien huomioimisen lisääminen neuvolassa	
Isiä tulisi huomioida neuvolassa enemmän, joten isyydentunnustamiskäynnillä olisi hyvä käsitellä isyyttä.			
Olisi kiinnostavaa kuulla kuinka isät ovat isyyden tunnustamisen neuvolassa kokeneet.	Perheiden kokemusten kuuleminen uudistuksesta		
Asiakkaiden kokemukset isyyden tunnustamisesta sopisi jatkotutkimusaiheeksi.			
Asiakkaiden kokemuksia olisi hyvä kartoittaa.			